

Oulun kaupungin perhehoidon toimintaohje

Hyvinvointilautakunta 29.11.2016 § 142

Hyvinvointilautakunta 18.5.2017 § 46

Hyvinvointilautakunta 18.9.2018 § 99

1.	Perhehoito	4
1.1	Perhehoidon säädöstaustaa	4
1.2	Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset	5
1.2.1	Perhehoitaja	5
1.2.2	Perhehoitajaksi hakeutuminen	5
1.3	Perhekodin olosuhteet	6
1.3.1	Paloturvallisuus ja perhekodin lääkehoito	6
1.3.2	Hoidettavien määrä	6
2.	Perhehoidon muodot	7
2.1	Omaishoidon ja perhehoidon ero	7
2.2	Lastensuojelun perhehoidon erityispiirteet	7
3.	Perhehoidon valvonta ja perhehoitoa määrittelevät suunnitelmat ja sopimukset	9
3.1	Perhekodin valvonta	9
3.2	Asiakas, hoito- ja palvelusuunnitelmat	10
3.3	Toimeksiantosopimus	10
3.3.1	Toimeksiantosopimuksen sisältö	11
3.3.2	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	11
4.	Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	12
4.1	Hoitopalkkio ja kulukorvaus	12
4.2	Kulukorvaus ja erityislisät	12
4.3	Käynnistämiskorvaus	15
5.	Perhehoitajan vapaat ja perhehoidon keskeytykset	15
5.1	Oikeus vapaaseen	15
5.2	Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta	16
6.	Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet	18
6.1	Oikeus päättää sijoitettua lasta koskevista asioista	18
6.2	Perhehoitajan tapaturmavakuutus	18
6.3	Perhehoitajan eläketurva	18
6.4	Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	18
6.5	Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus	19
6.6	Toimeksiantosopimukseen liittyvät erimielisyydet	20
7.	Perhehoidon tuki	20
7.1	Ennakkovalmennus	21
7.2	Alkuohjaus lastensuojelun perhehoidossa	21
7.3	Käytännön apu arkeen	21
7.4	Työnohjaus ja koulutus	23
7.5	Perhehoitajan vastuuhenkilö	23

7.6 Mentorointi.....	24
7.7 Hyvinvointi- ja terveystarkastukset	24
7.8 Tuetut lomat.....	24
7.9 Vertaistuki.....	24
7.10 Perhehoitajan vakuutus.....	24
8. Lastensuojelun perhehoidossa olevan lapsen asema	25
8.1 Asiakassuunnitelma	25
8.2 Oikeus tavata läheisiä	25
8.3 Oikeus tavata sosiaalityöntekijää ja saada tietoa	25
8.4. Oikeus tukeen ja palveluihin.....	26
8.5. Edunvalvonta.....	26
8.6 Lapsen kotikunta	27
8.7 Lapsen päivähoito ja koulu.....	27
8.8 Lapsen passi ja matkustuslupa.....	27
9. Perhehoidon maksut	27
Perhehoidon asiakasmaksu	27
Muita asiakkaan asemaan vaikuttavia asioita.....	29
Liite 1. Hoitopalkkiot, kulukorvaukset ja käynnistämiskorvaus	32
Liite 2. Pitkäaikaisen ja tilapäisen perhehoidon matkakorvaukset.....	37
Liite 3: Lastensuojelun perhehoidon prosessit Oulun kaupungissa	39

1. Perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitoa voidaan järjestää kahdella tavalla: toimeksiantosopimussuhteisesti ennakkovalmennuksen käyneen perhehoitajan kanssa tai sopimussuhteisesti yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoidossa olevalle henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin nähden tasavertainen asema. Perhehoito mahdollistaa turvallisen ja tavallisen perhe-elämän ja kiintymykseen ja pysyvyyteen perustuvat ihmissuhteet. Perhehoidon keskeisiä arvoja ovat yksilöllisyys, yhteisöllisyys ja perhe kasvu- ja elinympäristönä.

1.1 Perhehoidon säädöstaustaa

- Perhehoitoa voidaan järjestää lastensuojelulain perusteella, kun lapsella tai nuorella on tarve kodin ulkopuoliseen sijoitukseen.
- Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain perusteella kehitysvammaisten ja vammaisten henkilöiden tilapäinen ja pitkäaikainen hoito ja asuminen voidaan järjestää perhehoitona.
- Ikäihmiselle hoito voidaan järjestää perhehoitona, kun he tarvitsevat pääsääntöisesti paljon tukea, apua ja/tai hoitoa, eivätkä tule enää toimeen omassa kodissaan toimintakyvyn alentumisesta johtuen. Palvelutarpeen tulee olla vähintään säännöllisen kotihoidon asiakkaan palvelutarve. Perhehoito voi olla vaihtoehto myös silloin, jos arvioidaan, ettei kotona asuminen ole turvallista ja mm. tehostettu palveluasuminen on liian raskas palvelumuoto asiakkaan tarpeeseen nähden.
- Perhehoitoa voidaan järjestää omaishoidon ja perhehoitajien vapaiden pitämiseksi.

Perhehoitoa säätelevät muun muassa:

- Perhehoitolaki (263/2015)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) ja asetus kehitysvammaisten erityishuollosta (988/1977)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)
- Vammaispalveluasetus (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987)
- Hallintolaki (434/2003)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
- Laki vammaisuuksista (570/2007)
- Laki omaishoidon tuesta (937/2005)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki holhoustoimesta (442/1999)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)

Toimeksiantosuhteinen perhehoito on sosiaalipalvelua, jonka järjestämisestä ja valvonnasta vastaa kunta. Toimeksiantosuhteiseen perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista. Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa.

Tässä toimintaohjeessa kuvataan toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa.

1.2 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset

1.2.1 Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntainliiton kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissa perhehoitolain mukaista perhehoitoa. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen Perhehoitolain 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. Oulun kaupunki vastaa ennakkovalmennuksen järjestämisestä.

1.2.2 Perhehoitajaksi hakeutuminen

Kotikunnan sosiaalitoimen lausunnon lisäksi perhehoitajaksi hakeutuva toimittaa lääkärinlausunnon terveydellisistä seikoista (T-todistus). Perhehoitajalla ei voi olla sellaisia pitkäaikaisia sairauksia, jotka vaikeuttavat hoitotyötä. Lisäksi alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajaksi aikovalta pyydetään nähtäväksi rikosrekisteriote "Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi", jonka perhehoitaja hankkii Oikeusrekisterikeskukselta. Oulun kaupunki hyväksyy perhehoitajan kaupungin perhehoitajaksi hyväksytysti suoritettua ennakkovalmennuksen jälkeen. Jos perhe on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta pyydetään lausunto.

Perhehoitajana voi toimia:

- Henkilö/henkilöt, jotka ovat valmennettuja tehtävään
- Pariskunta tai yksinelävä
- Perheen kasvuympäristön tulee olla lapsi/asiakasystävällinen
- Perheen kodin tulee olla riittävän tilava; lapselle tai asiakkaalle tulee osoittaa oma huone/tila.
- Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa
- Perhehoitaja on yhteistyökykyinen
- Perheen elämäntilanne ja parisuhde on vakaa

Ehdottomat esteet ryhtyä perhehoitajaksi:

- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus
- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- Akuutti huoltajuuskiista
- Kriisi omassa elämäntilanteessa
- Vakava sairaus perheessä, joka alentaa huomattavasti toimintakykyä
- Arjenhallinnan vaikeudet perheessä
- Lapsen kohdistuvat ja muut vakavat rikokset

Toisen toimijan valmentamien perhehoitajien hyväksymisestä ja perhetilanteen selvityksistä vastaa lastensuojelun osalta sijaishuollon tukiyksikkö. Oulun kaupungin perhehoitajiksi hakeutuvilta perhehoitajilta edellytetään toisen toimijan lupaa hakeutua Oulun kaupungin perhehoitoperheeksi, eikä perhe voi odottaa samanaikaisesti sijoituksia muilta tahoilta. Oulun kaupunki pyytää lisäksi perheen kotikunnan sosiaalitoimen lausunnon sekä tarkastaa poliisin rekisteritiedot perheen osalta. Sijaishuollon tukiyksikkö selvittää aiemmin perhehoitajina ja tukiperheenä toimineiden luvalla toisilta toimijoilta heidän kokemuksensa yhteistyöstä perheen kanssa.

1.3 Perhekodin olosuhteet

Perhekoti on perhehoitajan yksityiskoti, jossa perhehoitoa annetaan. Oulun kaupunki hyväksyy perhekodin hyväksytysti suoritettua ennakkovalmennuksen jälkeen. Perhekodin tulee olla terveystieteellisesti ja muilta olosuhteiltaan soveltuva. Soveltuvuutta harkittaessa huomioidaan perhekodin ihmissuhteet sekä perhehoitajan mahdollisuudet ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeista hänen etunsa mukaisesti. Perhekodin jäsenten tulee hyväksyä perhehoitoon sijoitettava ja perhekotiin sijoitettavan tulee saada tasavertainen asema perheessä.

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oltava mahdollisuus yksityisyyteen. Perhehoidettavalla on oikeus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa. Perhekodissa tulee huomioida esteettömyys ja turvallisuus.

1.3.1 Paloturvallisuus ja perhekodin lääkehoito

Perhehoitajien ennakkovalmennuksessa käydään läpi paloturvallisuusasiat. Rakennuksen omistajan on huolehdittava tilojen turvallisuudesta omavalvonnan periaattein. Perhehoidon paloturvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin, tarvittaessa yhteistyössä palo- ja pelastusviranomaisien kanssa. Alueelliset pelastuslaitokset ovat laatineet ohjeita kodin turvallisuuteen liittyvistä asioista. Muun muassa Kodin turvaopas -verkkopalvelusta löytyy kattavasti arjen turvallisuusasioita.

Perhehoitajien ennakkovalmennuksessa käydään läpi lääkehoidon toteuttamisen periaatteet.

1.3.2 Hoidettavien määrä

Toimeksiantosopimusperusteisessa perhehoidossa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuusi henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitolain 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. Hoidettavien määrästä voidaan poiketa, mikäli kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Sijoittajakunnan ja sijaisperheen tulee huolehtia, ettei laissa määriteltyjä samanaikaisesti hoidossa olevien enimmäismääriä ylitetä.

2. Perhehoidon muodot

Perhehoito on

- **pitkäaikaista**, kun toimeksiantosopimus on kestänyt vähintään 3 kk ja hoitovuorokausia on vähintään 14 vrk kuukaudessa.
- **tilapäistä**, kun toimeksiantosopimus on kestänyt alle 3 kk tai hoitovuorokausia on alle 14 vrk kuukaudessa.
- **osavuorokautista**, kun hoitotunteja on päiväsaikaan enintään 8 tuntia tai yöaikaan enintään 12 tuntia.
- Perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon (esimerkiksi sairaus) ajaksi kunta voi järjestää **sijaishoidon** tekemällä toimeksiantosopimuksen perhehoitajakelpoisuuden täyttävän 21 vuotta täyttäneen henkilön kanssa tai muulla tavalla.

2.1 Omaishoidon ja perhehoidon ero

Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hoidettavan kodin ulkopuolella toisessa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Mikäli henkilön hoitajana hoidettavan kotona toimii lapsi, vanhempi, avo- tai aviopuoliso, hoito on lähtökohtaisesti omaishoitoa. Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito on yleensä tilapäistä tai osavuorokautista hoitoa.

2.2 Lastensuojelun perhehoidon erityispiirteet

Pitkäaikainen perhehoito on toimeksiantosuhteista toistaiseksi voimassaolevaa perhehoitoa. Pitkäaikaisella perhehoidolla tarjotaan lapselle mahdollisuus kokea turvallista perhe-elämää ja luoda läheisiä pitkäaikaisia ihmissuhteita. Perhehoidolla mahdollistetaan lapselle hänen tarvitsema turvallinen, ikätasoa vastaava hoito ja huolenpito sekä yhteys omaan biologiseen sukuun ja/tai muuhun läheisverkostoon.

Lyhytaikainen/ Tilapäinen perhehoito on määräaikaista lapsen perhehoitoa. Perheen kanssa tehdään toimeksiantosopimus. Perhehoitoon voidaan sijoittaa sosiaalityöntekijän tekemällä päätöksellä lastensuojelulain 37 § mukaisesti avohuollon tukitoimenpiteenä tai LSL 38 § mukaisella kiireellisellä sijoituspäätöksellä. Lapsi voidaan sijoittaa päivystyksellisesti tai suunnitelmallisesti.

Päivystyksellinen perhehoito on tilapäistä perhehoitoa, joka on tarkoitettu vastaamaan kiireellisiin sijoitustarpeisiin. Päivystykselliseen perhehoitoon voidaan sijoittaa sosiaalityöntekijän päätöksellä lastensuojelulain 37 § mukaisesti avohuollon tukitoimenpiteenä tai LSL 38 § mukaisen kiireellisen sijoituksen perusteella. Toinen sijaisperheen vanhemmista on päätoimisesti kotona. **Tilapäistä perhehoitoa** voidaan käyttää myös adoption harkinta-aikana, sijaishuollon muutoskohdissa ja huostaanoton jälkeisessä arviointivaiheessa.

Sukulais- ja läheisverkostoperhehoito on lapsen omaan biologiseen tai muuhun läheisverkostoon kuuluva perhe. Perhe voi toimia tilapäisenä, pitkäaikaisena, päivystyksellisenä tai vahvasti tuettuna sijaisperheenä. Sukulaissijaisperheiden ja läheisverkostoperheiden valmennus tapahtuu ennakkoon tai vuoden kuluessa tehtävässä aloittamisesta.

Vahvasti tuettu perhehoito on toimeksiantosuhteista perhehoitoa, jossa perheeseen sijoitetaan ensisijaisesti lapsia ja nuoria, joiden perhehoito on vaativampaa kuin tavanomaisissa sijaisperheissä. Perhehoitajilta edellytetään ennen kaikkea vahvaa kokemusta sijaisvanhemmuudesta. Soveltuvasta kasvatus- tai sosiaali- ja terveysalan koulutuksesta on työssä hyötyä, mutta koulutus ei yksin pätevöitä vahvasti tuettuun sijaisperhetyöhön. Perheen osalta edellytetään lisäksi soveltuvuutta henkilökohtaisten ominaisuuksiensa osalta toimimaan vahvasti tuettuna perhehoitajana. Vahvasti tuettuna sijaisperheenä toimiminen edellyttää sijaisvanhemmilta vahvaa sitoutumista lapseen ja tämän hyvinvointiin. Vähintään toisen vanhemmista tulee olla kotona, jotta perheessä kasvavat lapset ja nuoret saavat riittävästi vanhemman aikaa, tukea ja ohjausta.. Sijaishuollon tukiyksikön työntekijän ja lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijät tapaavat henkilökohtaisesti lasta ja perhettä vähintään neljä-kuusi kertaa vuoden aikana.

Vanhemman ja lapsen kuntouttavassa perhesijoituksessa erityistä ja jokapäiväistä konkreettista tukea tarvitseva raskaana oleva äiti tai vanhempi/vanhemmat lapsineen sijoitetaan perhehoitoon sijaisperheeseen. Sijoituksen pituus riippuu täysin tilanteesta ja voi tapahtua kriisitilanteessa kiireellisesti tai suunnitelmallisesti esimerkiksi alkaen ennen lapsen syntymää. Perhehoitajalta vaaditaan erityistä osaamista ja ammatillisuutta. Toiminta tarjoaa esimerkiksi ensikotisijoitukselle erilaisen vaihtoehdon, jossa perheen on mahdollista olla yhdessä ympärivuorokautisesti tuetussa ympäristössä.

Sijaisperheille laaditaan **perheprofiili**, jossa määritellään millaisiin sijoitustarpeisiin perhe voi vastata. Profiiliin kirjataan toiveet sijoitettavien lasten iästä, perheen vahvuudet, perheen valmiudet vastata mahdollisiin erityistarpeisiin. Profiilia päivitetään säännöllisesti.

Sukulaissijaisvanhemmuus

Sukulaissijoituksissa sukulaissijaisvanhempi valmennetaan tehtävänsä vuoden kuluessa tehtävän aloittamisesta. Sijoitus on toimeksiantosopimusperusteinen.

Läheissijaisvanhemman rooli ja asema on erilainen verrattuna muihin sijaisvanhempiin, sillä lapsi läheisineen on tuttu, tunnesuhde lapseen/läheisiin on erilainen ja läheissijaisperhe on tuttu lapselle ja läheisille. Läheisen roolin muutos sijaisvanhemmaksi voi olla haastavaa ja yhteydenpitoon lapsen biologisten vanhempien kanssa liittyy erityispiirteitä. Lojaliteettiristiriidat voivat vaarantaa lapsen edun. Nämä erityispiirteet on huomioitava lastensuojelutyössä.

Päivystysperhehoito

Oulun kaupunki pyrkii järjestämään lapselle ja nuorelle lastensuojelulain mukaisesti ensisijaisesti perhehoitopaikan myös kiireellisissä ja päivystyksellisissä sijoituksissa. Päivystyksellisiin sijoitustarpeisiin vastaavat toimintaan valmenneet päivystysperheet, ellei sijoitus läheisverkostoon ole mahdollinen.

Päivystysperheet ovat tavallisia perheitä, jotka on lisävalmennettu tehtävänsä. Päivystysperheisiin voidaan sijoittaa kaikenikäisiä lapsia, vauvasta murrosikäisiin. Päivystysperhehoito edellyttää tiivistä yhteistyötä perhehoitajien, lapsen vanhempien ja muun läheisverkoston sekä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kesken.

Päivystysperheiden kanssa tehdään toimeksiantosopimukset, jossa he sitoutuvat varallaoloon. Toimeksiantosopimuksessa määritellään toiminnan ehdot.

Perheet sitoutuvat siihen, että heillä on sovittu määrä päivystyspaikkoja. Päivystyspaikkojen määrä vaihtelee perheiden kokonaistilanteen mukaan huomioiden perheessä sijoitettuna olevien lasten tarpeet. Perheelle maksetaan varallaolokorvausta.

Varallaolokorvausta ei makseta silloin, kun perhe ei tosiasiansa voi ottaa päivystyksellisiä sijoituksia. Poikkeuksena tilanteet, jolloin sovitut päivystyspaikat ovat täynnä. Perhe voi ilmoittaa kaksi kertaa vuodessa kahden viikon poissaolon päivystysringistä vähintään 1 kk ennen ilman, että varallaolokorvaus menetetään

Lapsen tarpeet ohjaavat sitä, mihin perheeseen lapsi sijoitetaan. Päivystysperheillä tulee olla riittävän joustavat perheprofiilit, jotta päivystykselliset sijoitukset ovat mahdollisia.

Virka-aikana perheellä tulee olla valmius aloittaa uusi sijoitus. Virka-ajan ulkopuoliselle ajalle määritellään kullekin viikolle 4-6 perhettä, jotka ovat ensisijaisesti vastaanottamassa. Mikäli ko. päivystysperheiden paikat ovat täynnä, määritellään tilalle uudet perheet.

Virka-ajan ulkopuolella voidaan esim. sisaruussuhteet huomioiden ylittää paikkaluku. Seuraavana arkipäivänä arvioidaan sijoituksen jatko.

Päivystysperheitä on jatkossa 24. Päivystysrinkiin haetaan syksyllä 2018 uusia perheitä ja samalla tarkistetaan aiempien perheiden tilanne ja uusitaan toimeksiantosopimukset. Kussakin perheessä edellytetään olevan vähintään kaksi päivystyspaikkaa.

Oheishuoltajuus ja sijaishuoltajuus

Lapsen asuminen sukulais- tai läheisverkoston luokse voidaan järjestää myös huoltajuusperusteisesti. Kun lapsi muuttaa asumaan kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luokse, perhehoitolain mukaan tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa perhehoitolain mukainen hoitopalkkio, kulukorvaus ja käynnistämiskorvaus. Toimeksiantosopimusta ei tällöin tehdä, vaan käräjäoikeuden tehtyä huoltajuuspäätöksen, kunta tekee asiassa edellä selostetun päätöksen hoitopalkkioista, kulukorvauksesta ja käynnistämiskorvauksesta.

3. Perhehoidon valvonta ja perhehoitoa määrittelevät suunnitelmat ja sopimukset

3.1 Perhekodin valvonta

Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain 22 §:n mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Ne järjestään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta perustellusta syystä. Tarkastajalla on oikeus päästä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastaja voi ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Tilojen epäkohdat on korjattava välittömästi. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, viranomaisen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan. Vastaavasti toimitaan, jos perhekodissa annettava hoito ja kasvatustodetaan puutteelliseksi tai sopimattomaksi.

Perhekodit kuuluvat omavalvonnan piiriin. Valvonta toteutetaan omavalvonnan kautta. Valvontakäynnit perhekotiin sovitaan tapauskohtaisesti.

3.2 Asiakas, hoito- ja palvelusuunnitelmat

Perhehoidossa olevalle kehitysvammaiselle asiakkaalle laaditaan yksilöllinen erityishuolto-ohjelma (EHO), joka sisältää kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla järjestettävät palvelut. Erityishuolto-ohjelman lisäksi tehdään hoito- ja palvelusuunnitelma vammaispalvelulain perusteella, sekä tarvittaessa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukainen kuntoutussuunnitelma. Perhehoitajan tulee osallistua perhehoidossa olevan lapsen HOJKS - suunnitelman (= henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) laadintaan, päivähoidon kanssa tehtävään kasvatuskumppanuuteen, työ- ja päivätoimintasuunnitelman laadintaan sekä ammatillisen koulutuksen suunnitelman laadintaan.

Ikäihmiselle perhehoidossa laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Ikääntyneelle asiakkaalle nimetään oma vastuutyöntekijä palveluohjausyksiköstä. Palvelusuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa.

Lapselle ja nuorelle laaditaan avohuollon asiakassuunnitelma, sijaishuollon asiakassuunnitelma tai jälkihuoltosuunnitelma. Suunnitelmien tekemisestä vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Asiakassuunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Viranomaisella on oikeus saada antaa sosiaalihuollon asiakaslain 17 §:n ja julkisuuslain 26 §:n 3 momentin nojalla salassapitovelvollisuuden estämättä sellaisia tietoja, jotka ovat **välttämättömiä** asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämisen, järjestämisen tai toteuttamisen taikka toimeentulotuen edellytysten turvaamisen vuoksi. Tietoja saa kuitenkin antaa vain jos hoidon tai huollon tarvetta ei voida muutoin selvittää tai hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa tai tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi.

3.3 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja kunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitetun osalta erikseen ja tehdään aina ennen perhehoitosijoituksen alkamista. Lastensuojelun päivystystilanteissa päivystysperheiden osalta toimeksiantosopimus tehdään suullisesti heti sijoituksen alkaessa ja kirjallisesti heti ensimmäisenä arkipäivänä. Sopimukseen nimetään perhehoitajalle jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1§:ssä tarkoitettu työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja kunnan vastuullinen viranhaltija. Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa. Korotetuista hoitopalkkioista tekee päätöksen palveluesimies. Päätös korotetusta palkkiosta voidaan tehdä enintään kolmen vuoden ajalle huomioiden lapsen hoitoisuus ja hoitoisuuteen odotettavissa olevat muutokset. Toimeksiantosopimukseen kirjataan voimassaolevan päätöksen mukainen hoitopalkkion määrä ja aika, minkä päätös on voimassa. Toimeksiantosopimus ja korotettu hoitopalkkio tarkistetaan viimeistään 1kk ennen korotetun hoitopalkkion maksuajan päättymistä yhteisessä neuvottelussa.

Palkkio maksetaan perhehoitajalle. Palkkio ja kulukorvaus voidaan erikseen sovittaessa tasata maksettavaksi molemmille perhehoitajille. Sopimuksen allekirjoittavat molemmat perhehoitajat, kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoitoon sijoitettavista. Eläkevakuutukset ovat siten

voimassa molempien osalta ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan asiakkaan hoitoon.

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla päätoimisille perhehoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastuksia vähintään joka toinen vuosi ja muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille tarvittaessa. Lisäksi kunnan on tarvittaessa järjestettävä perhehoitajalle hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Oulun kaupungissa perhehoitajat voivat hyödyntää sähköistä hyvinvointitarkastusta ja ohjautua tarvittaessa hyvinvointikeskukseen terveystarkastukseen. Oulun ulkopuolella asuvat lastensuojelun päätoimiset perhehoitajat voivat terveystarkastuksen osalta olla yhteydessä perhehoidon tukiyksikköön.

3.3.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö

- Sopijaosapuolet
- Sijoituksesta vastaava sosiaalityöntekijä; palveluohjausyksiköiden palveluesimiehet
- Palkkion saaja
- Perhehoitajalle maksettavan palkkion määrä ja suorittaminen
- Perhehoidosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen
- Hoidon käynnistymisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen
- Perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksaminen
- Perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien tukitoimien ja harrastustoiminnan aiheuttamien erityisten kustannusten korvaaminen
- Perhehoidon arvioitu kesto
- Perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
- Tiedot perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä sekä näiden toteuttamisesta
- Toimeksiantosopimuksen irtisanominen
- Muut perhekotiä ja perhehoitoa koskevat seikat
- Perhehoitajan velvoitteet
- Voimaantulo
- Yhteistyö Oulun kaupungin ja perhehoitajan kesken
- Allekirjoitukset
- Liitteet esim. asiakassuunnitelma

3.3.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen tehdään kirjallisesti. Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Lyhytaikaisessa/ tilapäisessä perhehoidossa sopimukset ovat määräaikaista. Mikäli määräaikainen toimeksiantosopimus täytyy irtisanoa ennen sopimuksen päättymistä, noudatetaan kahden kuukauden irtisanomisaikaa. Perhehoitajasta johtuvasta muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta, esimerkiksi kun hoitaja kieltäytyy hoitamasta hoidettavaa, jolloin hoidettavalle joudutaan välittömästi etsimään uusi hoitopaikka.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Jos hoidettava asuu perheessä irtisanomisajan aikana, palkkio ja kulukorvaus maksetaan toimeksiantosopimuksen mukaisina. Jos hän ei asu perheessä, kulukorvausta ei makseta.

Kun lastensuojelullisin perustein sijoitettu lapsi täyttää 18 vuotta, toimeksiantosopimus päättyy automaattisesti ilman erillistä irtisanomista. Irtisanomisajan korvauksia ei tällöin makseta.

4. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

4.1 Hoitopalkkio ja kulukorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta (liite 1) ja matkakorvausta (liite 2) perhehoitolain ja kunnan linjausten mukaisesti. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta. Asiakkaan hoidettavuus arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne; perhehoidon soveltuvuus asiakkaan palvelutarpeeseen nähden. Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa kuukausiperusteisesti. Tilapäisessä perhehoidossa hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan jälkikäteen toteutuneiden hoitopäivien mukaan. Päivystysperheille maksetaan lisäksi varallaolokorvausta hyvinvointilautakunnan päätöksen mukaisesti.

Lastensuojelun perintään ja hoidon korvauksiin on tullut muutoksia, joilla pyritään kerryttämään aiempaa paremmin lapsen itsenäistymisvaroja. Kelan maksama vammaistuki peritään hyvinvointilautakunnalle myös lastensuojelun perhehoidossa olevien lasten osalta. Vammaistuen suuruinen vastaava summa maksetaan perhehoitajalle ylimääräisenä kulukorvauksena/erityislisänä kattamaan vammaisuudesta aiheutuvia erityisiä kuluja. Alle 18-vuotiaaan sijoitetun lapsen opintoraha peritään hyvinvointilautakunnalle ja vastaavasti nuoren opiskelukuluja korvataan. Lapsen ollessa perhehoidossa, lapsilisät maksetaan perhehoitajalle. Lapsilisällä katetaan lapsen menoja.

Lapsilisän loppuessa lapsen täyttäessä 17 vuotta, korvataan perhehoitajalle 1. lapsen lapsilisän verran ylimääräisenä kulukorvauksena sen kuukauden loppuun saakka, kun lapsi täyttää 18 vuotta.

4.2 Kulukorvaus ja erityislisät

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista todellisista kustannuksista maksetaan perhehoitajalle kulukorvausta. Perhehoitolaki oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn kulukorvauksen.

Kulukorvauksen perusteena käytetään perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia todellisia kustannuksia ja kunkin hoidossa olevan henkilön yksilöllisiä tarpeita. Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot.

Peruskulukorvauksen lisäksi voidaan maksaa erityislisää esimerkiksi erityisruokavaliosta ja muista erityisistä syistä johtuen. Mikäli asiakkaan tarpeista aiheutuu erityisiä kuluja, ne voidaan korvata perhehoitajalle erilliskorvauksena erillisen sopimuksen mukaisesti. Tähän kuuluu muun muassa lastensuojelulain mukaiset lapsen ja hänen läheistensä tapaamisiin liittyvät välttämättömät kulut.

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa. Hän voi verotuksessa ilmoittaa saamansa kulukorvaukset verovähennyskelpoisina tulonhankkimiskuluina.

Perhehoitajalle maksetaan perhehoitotyöhön liittyvistä matkakuluista korvausta oman auton käytöstä sovittujen periaatteiden mukaisesti (liite 2).

Pitkäaikaisen perhehoidon kulukorvaukset

Peruskulukorvaukseen sisältyvät eri perhehoitomuotojen palveluissa:

1. Ravintomenot
2. Tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygienia.
3. Asunnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen.
4. Vaatteiden huollosta aiheutuvat kustannukset;
5. Tavanomaiseen liikkumiseen liittyvät kustannukset (esim. kauppa-, harrastus-, kirjasto, koulu- ja päiväkotimatkat)
5. Perhehoitajan ottamat vakuutukset

6. Lastensuojelun perhehoidossa peruskulukorvaukseen sisältyvät lisäksi

- Vaatteiden hankinta
- Virkistysmenot
- Harrastus-, loma ja koulunkäyntikustannukset

Erikseen korvattavat kulut määritellään lastensuojelun taloudellisen tuen ohjeistuksessa

- Harrastekuluja voidaan korvata erikseen lapsesta johtuvasta painavista syistä, jotka on kirjattu lapsen asiakassuunnitelmaa. Kulut korvataan kuitteja vastaan.
- Polkupyörän ja kypärän hankintaa avustetaan 300 euroon saakka enintään kolmen vuoden välein.
- Lukion ja ammattikoulun oppikirjat ovat opiskelusta aiheutuvia erityiskuluja, jotka korvataan kuittien mukaan.
- Mikäli tietokone ei kuulu oppilaitoksen kustannettaviin opetusvälineisiin ja se on opinnoissa välttämätön, eikä oppilas saa muuta ensisijaista rahoitusta hankintaan tukea voidaan myöntää enintään 300 euroa kerran menotositteita vastaan. (Toimeentulotukilain soveltamisohje 2017 26.1.2017/3§)
- Lapsen viettäessä lomaa yhdessä sijaisperheen kanssa, voidaan aiheutuvia tositteellisia kuluja korvata sosiaalityöntekijän kanssa etukäteen sovittaessa ja matkakohtaisen laskelman perusteella vuosittain enintään yhden kuukausittaisen kulukorvauksen verran. Perhe voi käyttää summan useammassa erässä matkakohtaisen laskelman mukaisesti. Summa sisältää mahdolliset matkakulut (ei erillistä kilometrikorvausta). Tänä aikana palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan normaalisti. Erikseen ei korvata menoja jotka sisältyvät kulukorvaukseen esimerkiksi ravintomenot.
- Lapsen leirimaksuja korvataan harkinnan mukaan. Pääsääntöisesti yksi leiri/ vuosi.
- Lapsen passin tai henkilökortin hankkimisesta aiheutuneet kulut sisältyvät peruskulukorvaukseen

Puhelimen hankintakulu

- Puhelimen hankintaan voidaan myöntää taloudellista tukea 100 euroa kahden vuoden välein pääsääntöisesti kouluikäiselle lapselle

Terveydenhuolto ja sairauskustannukset

- Satunnaiset ja tavanomaiset terveydenhuoltokulut, kuten terveyskeskusmaksut tai lääkekustannukset infektiosairauksista/käsikauppalääkkeet, katetaan kulukorvauksilla.
- Erikseen korvataan sairaala- ja poliklinikkamaksut, säännöllisesti lapsen käytössä olevat lääkärin määräämät reseptilääkkeet, hammashoito, sairaudesta ja terapiakäynneistä aiheutuneet kulut, mikäli

mahdollinen perhehoitajalle erityisissä maksettu Kelan myöntämää vammaistukea tai kuntoutusrahaa vastaava summa ei riitä kattamaan kuluja.

- Silmälasien tai piilolinssien hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kulut korvataan.

Päivähoitokustannukset

- Ensisijaisesti haetaan vapautusta asiakasmaksusta. Sijaisvanhemmalle määrättyt asiakasmaksut korvataan tai päivähoidosta aiheutuneet todelliset kustannukset maksetaan suoraan palveluntuottajalle.

Erityisiä (lääkärintodistus tai muu asiantuntijalausunto lisäkustannuksista)

- Erityisruokavaliosta, joka aiheuttaa erityisiä lisäkuluja
- Erityisistä puhtaanapitokuluista, joka aiheuttaa erityisiä lisäkuluja
- Muista erityisistä kuluista
- Kulut tulee ensisijaisesti korvata vammaistuella

Muuta huomioitavaa:

Perhehoidossa oleva aikuinen asiakas maksaa pääsääntöisesti omat terveydenhuoltomenonsa itse. Mikäli hänen omat varansa eivät riitä, hän voi hakea asiakasmaksujen alentamista ja perimättä jättämistä.

- Perhehoidon matkoista maksetaan matkakulukorvauksia liitteen 2 mukaisesti.
- Lasten ja nuorten vaatemenot katetaan lapsilisällä

Tilapäisen perhehoidon ja päivystysperhehoidon kulukorvaukset

Peruskulukorvaus

Peruskulukorvauksella katetaan perhehoidossa olevan henkilön

- Ravinto
- Asuminen
- Henkilökohtaiset tarpeet (puhtaus ja vaatehuolto)
- Lapsikohtaisilla päätöksillä voidaan myöntää ylimääräisiä avustuksia perustellusta syystä esim. vaatehankintoihin.
- Kiireellisen sijoituksen aikana lapsi ei voi matkustaa ulkomaille. Kotimaan lomailusta syntyneitä kuluja voidaan korvata ennakoon sovitusti samoin periaattein kuin pitkäaikaisessa perhehoidossa lapsen etu huomioiden

Erityisiä (lääkärintodistus)

- Erikoisruokavaliosta
- Erityisistä puhtaanapitokuluista
- Muista erityisistä kuluista

Osavuorokautisen perhehoidon kulukorvaukset

Osavuorokautisesta perhehoidosta maksetaan peruskulukorvaus.

Perhehoidettavan kotona annettavan perhehoidon kulukorvaukset

Mikäli sijaishoitaja työskentelee perhehoidettavan kotona, hänelle ei makseta kulukorvausta vaan perhehoitaja saa vapaiden ajan täyttä kulukorvausta. Mikäli sijaishoitaja työskentelee kotonaan, maksetaan kulukorvaus sijaishoitajalle. Perustellusta syystä voidaan korvata työvaatteita, työkäsineitä ja muita työssä tarvittavia suojavaatteita todellisten kustannusten mukaan.

4.3 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitolain mukaan uutta perhehoitosijoitusta käynnistettäessä hoitajalle voidaan maksaa hoidon käynnistämisestä aiheutuviosta tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta. Käynnistämiskorvaus on harkinnanvarainen etuus, jonka myöntämisestä päättää delegointisäännön mukaan nimetty työntekijä. Hankinnoista sovitaan kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän ja perhehoitajan kanssa. Kustannuksista esitetään kirjallinen suunnitelma tai jälkikäteen haettaessa päätös tehdään maksutositteiden perusteella. Asiakaskohtaisilla päätöksillä tuetaan tarvittaessa hoidettavan tarpeista lähteviä tarkoituksenmukaisia kustannuksia myös sijoituksen aikana.

Päivystysperhehoidossa käynnistämiskorvausta voidaan myöntää päivystystoiminnasta johtuviin hankintoihin kuitteja vastaan neljän vuoden välein. Tarve arvioidaan sijaishuollon tukiyksikössä. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla (sosiaalihuoltolaki, vammaispalvelulaki ja laki lääkinnällisestä kuntoutuksesta).

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa sijoitusvaiheessa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan asiakkaan henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla muun muassa asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen sekä mahdolliset vuodevaatteet.

Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat kunnan omaisuutta, kunnes kuoleentumisaika (pääsääntöisesti neljä vuotta) on kulunut. Kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytää perhehoitajalta ostotarjous välineestä tai kuoleutumaton osa käynnistämiskorvauksesta peritään sijoittaneelle kunnalle. Näihin hankintoihin eivät kuulu hankinnat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

Asiakaskohtaisella päätöksellä tehdyt hankinnat ovat asiakkaan omaisuutta. Toimeksiantosopimuksen perusteella tehdyt hankinnat kuuluvat perhehoitajalle (esimerkiksi käynnistämiskorvauksella hankitut).

5. Perhehoitajan vapaat ja perhehoidon keskeytykset

5.1 Oikeus vapaaseen

Perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Erityistilanteissa kunta voi myöntää enemmän vapaapäiviä kuin laissa tai toimintaohjeessa todetaan. Harkinnanvaraisista vapaista tehdään määräaikainen päätös, enintään vuodeksi kerrallaan. Perheelle voidaan myöntää harkinnanvapaisia vapaita huomioiden erityiset olosuhteet, kuten hoidettavasta johtuvat syyt. Samalla arvioidaan tukitoimien tarkoituksenmukaisuus yhdessä lapsen sosiaalityöntekijän kanssa.

Kunnan tulee huolehtia tai järjestää perhehoidettavan tarkoituksenmukainen hoito perhehoitajan vapaan ajaksi. Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan asiakkaan ja hänen lähiomaistensa toiveet. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi asiakas, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien osalta yhtä aikaa. Perhehoitajan kotiin voidaan järjestää sijaiseksi toimeksiantosuhteinen perhehoitaja. Toimeksiantosopimuksessa sovitaan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta. Erillistä rahallista korvausta siitä, että perhehoitaja itse järjestää vapaan aikaisen hoidon, ei makseta.

Vapaapäiviä voi kerätä enintään yhden vuoden ajan eikä vapaapäivien pitäminen ole sidoksissa kalenterivuoteen. **Suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt tulee ilmoittaa perhehoidosta**

vastaavalle työntekijälle vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin. Vapaavuorokausi (24 h) lasketaan alkavaksi siitä kellonajasta, jolloin tilapäishoito alkaa.

Lastensuojelussa lapsi voi perhehoitajan vapaan aikana olla sovitusti myös oman perheen tai läheistensä hoidossa edellytyksenä, että perhehoitajalle sijoitetut lapset ovat yhtä aikaa sovitulla kotijaksolla tai sijaishoidossa.

Lapsen vierailut lastensuojelun perhehoidossa biologisten vanhempien/suvun luona eivät ole perhehoitajan vapaata, jos lapsen tai hänen vanhempiensa tilanne ei ole vakaa. Edellä kuvatussa tilanteessa perhehoitajalla on valmius ottaa lapsi takaisin, mikäli vierailu päättyy odottamattomasti. Tällöin kyseessä ei ole perhehoitajan vapaa vaan lapsen yhteydenpito läheisiinsä. Käyttämättä jääneitä vapaita ei makseta rahana, poikkeuksena tilapäinen, muun muassa päivystysperhehoito, jossa käyttämättömät vapaat voidaan maksaa rahana sijoituksen jälkeen, jos perhehoitaja ei ole käyttänyt sijoituksen aikana vapaa-oikeuttaan.

Perhehoito	Vapaapäivien määrä
Kehitysvammaisten ja vammaisten perhehoito	2–3 vrk/kk ¹
Ikäihmisten perhehoito	2–3 vrk/kk ²
Lastensuojelun perhehoito/pitkäaikainen perhehoito	2 vrk/kk
Lastensuojelun perhehoito/päivystysperhehoito	2 vrk/kk, jos kuukauden aikana on ollut vähintään 14 vrk päivystyksellisiä sijoitusvuorokausia. Katso rahakorvauksesta tilapäisen perhehoidon kohdalta.
Tilapäinen perhehoito	2 vrk/kk niiltä kuukausilta kun toimeksiantosuhteista perhehoitoa on vähintään 14 vrk. Kertyneet vapaapäivät korvataan rahana hoitopalkkion maksun yhteydessä. Maksuperusteena käytetään tilapäisen perhehoidon palkkioita siten, että vapaapäivän palkkio lasketaan vapaaseen oikeuttavan kuukauden toteutuneiden asiakasvuorokausien palkkioiden keskiarvon mukaisesti.

5.2 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta

Perhehoitajasta johtuvista syistä:

Pitkäaikainen perhehoito:

Kun perhehoitaja sairastuu, kunta maksaa hoitopalkkion Kelan sairausvakuutuspäivärahan omavastuuajalta. Muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta. Perhehoitajan sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus. Kulukorvauksesta vähennetään 50 %, jos perhehoitoon sijoitettu asiakas siirretään muualle hoitoon yli 14 päivän ajaksi. Jos hoidettavan hoito järjestyy perhekodissa sairauslomasta riippumatta, kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle täysimääräisenä. Perhekotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon palkkio. Lisäksi sijaiselle maksetaan matkakorvaus 0,35 euroa/km.

¹ Vapaapäiviä on 2 vrk/kk silloin, kun huollettavista korkeintaan yksi tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa ja edellyttää hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta ympäri vuorokauden. Muutoin hoidettavat tarvitsevat henkilökohtaista hoitoa ja huolenpitoa päivittäin, mutta selviytyvät osin itsenäisesti.

Vapaapäiviä on 3 vrk/kk silloin, kun useampi hoidettava tarvitsee hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta ympäri vuorokauden.

² Samat kriteerit kuin edellä

Tilapäinen perhehoito:

Kun perhehoitaja sairastuu, vastuutyöntekijän kanssa sovitaan poikkeusjärjestelyistä, esim. perhehoidettavan hoitajaksot suunnitellaan uudelleen. Hoitopalkkiota ja kulukorvausta ei makseta.

Päätoimisen tilapäisen perhehoitajan kohdalla sovelletaan pitkäaikaisen perhehoidon poissaolon säännöksiä.

Perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Hoitopalkkio maksetaan perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen irtisanomiskohdan mukaisesti. Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on, että hoitaja pitää yhteyttä esim. laitosjaksolla olevaan asiakkaaseen ja on yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan asiakkaan paikalle ei ole myöskään sijoitettu uutta asiakasta.

Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä 14 vrk:n ajan/keskeytys. Kulukorvauksen maksaminen keskeytyy, jos hoidettavan yhdenjaksoinen poissaolo jatkuu yli 14 vrk.

Perhehoidon keskeytyessä hoitajasta riippumattomasta syystä tilapäisessä ja osavuorokautisessa perhehoidossa menetellään seuraavalla tavalla:

1. Perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta 3 vuorokautta tai yli 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
2. Perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

Perhehoitajan vapaan ajalta

Perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksen lakisääteinen määrä täysimääräisenä, kun hoidettava sijoitetaan lakisääteisen vapaan ajaksi toiseen paikkaan. Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomarahaan, koska kyseessä ei ole työsuhde vaan toimeksiantosuhte.

Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen hoidon tekemällä perhehoitolain 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Jos perhehoitajan vapaan ajaksi perhehoitajan kotiin tulee sijainen, maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus hoitajalle täysimääräisenä. Perhehoitajan kotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio sekä matkakorvaus 0,35 euroa/km.

Mikäli perhehoidossa oleva asiakas menee perhehoitajansa vapaan ajaksi toiseen perhehoitopaikkaan, lomittavalle hoitajalle maksetaan perhehoitajan vapaan aikainen hoitopalkkio ja tilapäisen perhehoidon kulukorvaus.

Perhehoitajan tilapäiset poissaolot

Perhehoitajan tilapäinen poissaolo tulee aina sopia erikseen asiakkaan asioista vastaavan työntekijän kanssa. Poissaolo voidaan hyväksyä esimerkiksi koulutukseen tai vertaisryhmätapaamiseen. Nämä poissaolot eivät vaikuta palkkioon tai kulukorvaukseen.

6. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

6.1 Oikeus päättää sijoitettua lasta koskevista asioista

Toimeksiantosopimuksella perhehoitajalle siirretään lapsen arkipäivän hoitoa ja oikeus päättää lapsen tavanomaiseen arkeen liittyvistä asioista. Toimeksiantosopimuksella ei siirretä perhehoitajalle lapsen huoltoa eikä oikeutta käyttää puhevaltaa lapsen asiassa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijän vastuulla on päättää lapsen liittyvistä merkittävistä asioista, joilla on pitkäaikaisia ja merkittäviä vaikutuksia lapsen terveyteen tai elämään tulevaisuudessa ja selvitettävä huoltajan mielipide. Sosiaalityöntekijän vastuulla on hakea lapselle palvelut ja etuisuudet, sillä perhehoitaja ei voi hakea lapselle etuisuuksia ja palveluita. Asiakassuunnitelmaneuvoittelussa voidaan sopia, että sijaisperhe toteuttaa käytännössä esimerkiksi lapsen sairauden hoitoon tai terapiaan liittyvät vastaanottokäynnit.

6.2 Perhehoitajan tapaturmavakuutus

Oulun kaupunki on vakuuttanut perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta (Perhehoitolaki 20§, Tapaturmavakuutuslaki 3§). Tapaturmavakuutus on voimassa silloin, kun vamma tai sairaus tapahtuu työn suorittamisen aikana tai työstä johtuvista olosuhteista (esim. lapsen hoitotilanteessa perhehoitajan selkä venähtää lasta nostaessa tai perhehoitaja kaatuu kauppareissulla). Perhehoitajan vapaa-ajalla tapahtuneet vahingot eivät kuulu tämän vakuutuksen piiriin. Mikäli perhehoitajalle tapahtuu työtapaturma, tulee perhehoitajan mennä yleislääkäritasoiseen lääkäriin joko kunnalliselle tai yksityiselle puolelle. Tämän jälkeen tulee viipymättä (ensimmäisenä arkipäivänä) ilmoittaa tapaturmasta sijaishuollon tukiyksikköön.

6.3 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003). Perhehoitajalle kertyy eläkettä kaiken suuruisesta hoitopalkkiosta. Perhehoitajalla on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63 vuotta täytettyään. Eläkettä karttuu 68 ikävuoteen saakka, mikäli hän jatkaa perhehoitajana. Perhehoitajan tulee ilmoittaa eläkkeelle jäämisestään hyvissä ajoin omalle vastuutyöntekijälle. Perhehoitajan jäädessä vanhuuseläkkeelle tehdään nk. tekninen katkaisu, mikäli perhesijoitus jatkuu: viimeisenä ns. työikäpäivänä päätetään voimassa oleva toimeksiantosopimus ja ensimmäisestä eläkkeellä oloapäivästä tehdään uusi toimeksiantosopimus.

6.4 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Tieto sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuudesta on salassa pidettävä.

Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. **Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä sijoittavaan kuntaan arkistointiohjeen mukaisesti.**

Lastensuojeluun kertynyt tieto on sosiaalihuollon asiakaslain mukaan kokonaisuudessaan salassa pidettävää, koska se koskee sosiaalihuollon asiakasta tai muuta yksityistä henkilöä. Jo yksin se tieto, että lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaana, on salassa pidettävä tieto, jota ei saa sivullisille ilmaista. Sivullisella tarkoitetaan sellaista henkilöä, jolla ei ole lainmukaista oikeutta tiedon saantiin – siis esimerkiksi samassa viranomaisessa toimivaa viranhaltijaa, jonka tehtäviin asiakkaan asiat eivät kuulu, toista perhehoitajaa. Salassapitovelvoite koostuu kolmesta toisiaan täydentävästä osa-alueesta: asiakirjasalaisuudesta, vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Asiakirjasalaisuudella tarkoitetaan sitä, että asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta ei saa näyttää, luovuttaa tai antaa muulla

tavoin sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. **Vaitiolovelvollisuus jatkuu vielä senkin jälkeen, kun virka- tai palvelussuhde taikka toimeksianto on päättynyt** ja pitää sisällään kaikki muut tiedon luovuttamistavat kuin edellä mainitut ja koskee myös tallentamattomia tietoja. Hyväksikäyttökielto tarkoittaa sitä, ettei tietoa saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Sosiaalihuollon asiakaslain 15 §:ssä on säädetty vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Pykälän mukaan sosiaalihuollon järjestäjä, tuottaja tai niiden palveluksessa oleva taikka sosiaalihuollon luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa eikä muutakaan sosiaalihuollon tehtävissä toimiessaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan palveluksessa tai tehtävän hoitaminen niiden lukuun on päättynyt. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat myös henkilöä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan toimeksiannosta tai sen lukuun taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain nojalla annetun luvan nojalla. Myöskään asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa ei saa ilmaista sivullisille asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja, jotka koskevat muita kuin asiakasta itseään. Edellä tarkoitettut henkilöt eivät saa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa saa kuitenkin käyttää muitakin kuin häntä itseään koskevia tietoja esimerkiksi tuomioistuin prosessissa, kun kysymys on sen oikeuden, edun tai velvollisuuden hoitamisesta koskevasta asiasta, johon asiakkaan tiedonsaantioikeus on perustunut.

Salassapitovelvollisuuden rikkomiseen liittyvä rangaistusvastuu

Sosiaalihuollon asiakaslain 29 § 1 momentissa on erityisäännös rangaistusvastuusta silloin, kun joku rikkoo lain 14 §:ssä säädettyä asiakirjasalaisuutta tai 15 §:ssä säädettyä vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa. Säännöksen mukaan tekijä on tuomittava rangaistukseen jäljempänä käsiteltävien rikoslain säännösten mukaan. Rikoslain 40 luvun 5 §:ää sovelletaan virkamiehiin ja muihin julkisyhteisön työntekijöihin ja lain 38 luvun 1 ja 2 §:ää yksityiseen sosiaalihuollon järjestäjään ja toteuttajaan taikka muuhun yksityiseen henkilöön esim. sijaisvanhempaa, jota salassapitovelvollisuus sitoo. Rikoslain 38 luvun 1 §:n mukaan henkilö, joka laissa tai asetuksessa säädetyn taikka viranomaisen lain nojalla erikseen määräämän salassapitovelvollisuuden vastaisesti paljastaa salassa pidettävän seikan, josta hän on asemassaan, toimessaan tai tehtävää suorittaessaan saanut tiedon, taikka käyttää tällaista salaisuutta omaksi tai toisen hyödyksi, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava 40 luvun 5 §:n mukaan, salassapitorikoksestasakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Rikoslain 38:1 § tulee sovellettavaksi silloin, kun muu kuin virkasuhteessa ollut henkilö, esim. sijaisvanhempi tai työsuhteessa kuntaan oleva henkilö, rikkoo salassapitovelvoitettaan. Rikoslain 38 luvun 2 §:n mukaan henkilö on tuomittava salassapitorikkomuksesta sakkoon, jos salassapitorikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen huomioon ottaen teon merkitys yksityisyyden tai luottamuksellisuuden suojan kannalta taikka muut rikokseen liittyvät seikat.

6.5 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitajan on perhehoitolain 21 pykälän perusteella ilmoitettava perhehoidossa tapahtuneista muutoksista siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa omissa tai hänelle sijoitetun asiakkaan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista muun muassa:

- aikomuksesta ottaa perhehoitoon uusia asiakkaita
- perhesuhteiden muutoksista

- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin
- ulkomaanmatkasta perhehoidossa olevan asiakkaan kanssa
- sattuneesta tapaturmasta tai väkivallanteosta tai muusta poikkeavasta tilanteesta
- sairauslomasta
- välittömästi asiakkaan vakavammista sairauksista, tapaturmista ja sairaalassaolosta

Olosuhteiden muutosta koskevan ilmoituksen viivästyminen johtaa perhehoitajalle liikaa maksetun palkkion takaisinperintään.

6.6 Toimeksiantosopimukseen liittyvät erimielisyydet

Toimeksiantosopimukseen liittyvissä kysymyksissä ja epäselvyyksissä perhehoitaja on ensisijaisesti yhteydessä lapsen/ asiakkaan asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään. Asioista pyritään aina ensisijaisesti sopimaan osapuolten kesken. Viime kädessä toimeksiantosopimusta koskevan riidan voi saattaa hakemuksella Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden ratkaistavaksi hallintolainkäyttölain 69 §:n mukaisena hallintoriita-asiana. Hakemuskirjelmässä on mainittava toimenpide, jota vaaditaan, sekä vaatimuksen perusteet.

Perhehoitaja voi tehdä lapsen/ asiakkaan puolesta muistutuksen, jos asia koskee asiakkuuteen liittyviä asioita, kuten lapsen palveluita. Perhehoitaja itse ei ole perhehoitajan tehtävässään sosiaalihuollon asiakas suhteessa kuntaan vaan sopimuksen osapuoli. Mikäli asia koskee toimeksiantosopimukseen/perhehoitajana toimimiseen liittyviä asioita, ei kyseessä ole Sosiaalihuollon asiakaslain 23 § 1 momentin mukainen muistutus.

Asiakkaan oikeudesta tehdä muistutus

Sosiaalihuollon asiakaslain 23 § 1 momentin mukaan sosiaalihuollon laatuun tai siihen liittyvään kohteluunsa tyytymättömällä asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Jos asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene itse tekemään muistutusta tai jos hän on kuollut, muistutuksen voi tehdä hänen laillinen edustajansa, omaisensa tai muu läheisensä. Toimintayksikön on tiedotettava asiakkailleen muistutusoikeudesta riittävällä tavalla sekä järjestettävä muistutuksen tekeminen asiakkaalle mahdollisimman vaivattomaksi. Muistutus tulee tehdä pääsääntöisesti kirjallisesti. Muistutus voidaan tehdä myös suullisesti erityisestä syystä.

7. Perhehoidon tuki

Perhehoidon tuki perustuu perhehoitajalle laadittavaan tukisuunnitelmaan, joka laaditaan yhteistyössä sijoituksen tehneen tahon kanssa. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Lastensuojelussa sijaishuollon tukiyksikön sosiaalityöntekijän tehtävänä on vastata tukisuunnitelman toteutumisesta yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

Tukitoimien tarpeellisuus tulee kartoittaa ja päivittää säännöllisesti, kuitenkin vähintään kerran vuodessa esimerkiksi asiakassuunnitelmanneuvottelun yhteydessä. Tukitoimissa on otettava huomioon perheen kokonaistilanteen muutokset ja kuormittavuus perhehoitajien jaksamisen ylläpitämisessä.

7.1 Ennakovalmennus

Oulun kaupunki vastaa perhehoitajaksi aikovalle henkilölle järjestettävästä lakisääteisestä ennakovalmennuksesta. Lisäksi kaupunki vastaa muun muassa perhehoitajille suunnatun koulutuksen, tuen ja työohjauksen järjestämisestä. Perhehoitajaksi ryhtyvällä on oikeus ja velvollisuus vastaanottaa valmennus tehtävään, jotta perheellä olisi riittävästi tietoa toiminnasta. Myös lapsella/asiakkaalla on oikeus päästä hyväksytyyn ja valmennettuun perheeseen.

Lapsen läheis- tai sukulaisverkostoperheille tehdään perhekohtainen soveltuvuuskartoitus yhteistyössä perheen kanssa selvitettyä mahdollisuutta lapsen sijoitusta perheeseen. Oulun kaupunki valmentaa läheis- ja sukulaissijaisvanhemmat tämän lisäksi vuoden sisällä tehtävässä aloittamisesta Oulun kaupungin toimesta heille suunnatulla ryhmämuotoisella valmennusmallilla.

Oulun kaupunki järjestää valmennusta ryhmämuotoisesti lastensuojelun, ikäihmisten ja kehitysvammaisten perhehoidossa perhehoitajiksi aikoville. Lisäksi järjestetään lisäkoulutuksena perhekohtaista valmennusta.

7.2 Alkuohjaus lastensuojelun perhehoidossa

Alkuohjaus on sijoitettavalle lapselle ja sijaisperheelle myönnettävä tukitoimi, jossa lapsen oma perhe voi olla työskentelyssä mukana. Alkuohjausta tarjotaan perhesijoituksen ensimmäisen vuoden ajan. Työskentely perustuu luottamukseen sekä lapsen/nuoren ja perheen kokonaistilanteen ymmärtämiseen. Alkuohjauksella tuetaan lapsen kiinnittymistä sijaisperheeseen sekä kiintymyssuhteen rakentumista lapsen ja sijaisperheen välillä. Alkuohjauksella tuetaan lapsen, biologisten vanhempien ja perhehoitajien sekä lapsen muiden läheisten välistä vuorovaikutusta ja yhteistyön rakentumista heidän välilleen (ei korvaa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän työskentelyä). Alkuohjaajan ja perhehoitajien välisissä tapaamisissa käydään läpi sijoituksen aikana esiin nousevia kysymyksiä, annetaan konkreettista tukea ja neuvoja käytännön asioissa.

Perhehoitajilla on mahdollisuus olla yhteydessä alkuohjaajaan ja käydä tukikeskusteluja myös puhelimitse koko työskentelyn ajan. Alkuohjaaja osallistuu lapsen pitkäaikaiseen perhesijoitukseen liittyvän prosessin aloitukseen yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Alkuohjauksen ensimmäisen vuoden loppupuolella alkuohjaaja + lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, tukiyksikön sosiaalityöntekijä ja perhehoitajat tapaavat, jolloin mietitään yhteisesti sijaisperheen tuen tarvetta ja tuen muotoja. Mikäli perhe kokee tarvitsevansa alkuohjaajan tukea myös jatkossa, voidaan käyntejä tilannekohtaisesti sopia harvakseltaan, esimerkiksi kolmen kuukauden välein. Muu tukityö tehdään jatkossa puhelimitse.

Alkuohjauksen teemoina ovat muun muassa lapsen asettuminen perheeseen, perheenjäsenten roolit, sijoituksen aikaansaamat muutokset perheessä, sijoitetun lapsen ja hänen vanhempiansa välisen yhteydenpidon muodot ja lapsen suhde omiin vanhempiinsa, perhehoitajan identiteetti, kiintymyssuhde ja perhehoitajan ja sijoitetun lapsen välisen kiintymyssuhteen vahvistaminen, sijoitetun lapsen menneisyys ja taustat ja sijoituksen ensimmäisen vuoden arvio, teemojen käsittely yhdessä perhehoitajan ja sijoitetun lapsen kanssa. Alkuohjaajan ja perhehoitajien välisissä tapaamisissa käydään läpi sijoituksen aikana esiin nousevia kysymyksiä, annetaan konkreettista tukea ja neuvoja käytännön asioissa. Tuen ja ohjauksen tarpeeseen pyritään vastaamaan kunkin perheen yksilöllisen tilanteen ja toiveen mukaan.

7.3 Käytännön apu arkeen

Käytännön avun järjestäminen esimerkiksi kodinhoitoon ja sijoitettujen henkilöiden hoitoon, lasten koulunkäynnin ja harrastusten tukemiseen, kuljetuksiin ja yhteistyöhön lapsen syntymävanhempien

kanssa on arjen sujumista helpottavaa tukea. Tuen tarve perheissä voi olla tilapäistä (suunnitelmallista tai äkillistä) tai säännöllistä. Käytännön apua järjestetään pääasiallisesti sijaisperheeseen, johon lapsi on sijoitettuna, mutta sitä voidaan järjestää myös tilapäishoitajan kotona.

Riittävä yhteydenpito perhehoitajan ja sosiaalityöntekijän kesken mahdollistaa käytännön avun tarpeen ennakoimisen. Varhaisena tukena arjen apu tukee perhehoitajan jaksamista ja ehkäisee perhehoitajan uupumista. Erityisesti tilanteissa, joissa jaksaminen on koetuksella joko perhehoitajan ja/tai hoidettavan tilanteeseen liittyen, arvioidaan käytännön avun tarve. Akuutti ja lyhytkestoinen tarve arvioidaan ja koordinoidaan tukiyksikössä. **Pidempikestoinen käytännön tuen tarve arvioidaan yhdessä lapsen asioista vastaavan ja sijaishuollon tukiyksikön työntekijän kanssa.** Akuutilla ja lyhytaikaisella tarpeella tarkoitetaan noin viikon-kahden tuen tarvetta, jonka aikana tehdään arvio pidempikestoisien palveluiden tarpeesta.

Tukea voi saada esimerkiksi toimeksiantosopimussuhteisena, kotipalveluna ja lastenhoitoapuna. Tavanomainen kodinhoitoon liittyvä tuki myönnetään kotiapuna. Oulun kaupungin alueella käytetään kilpailutuksen yhteydessä hyväksytyjä toimijoita. Muissa kunnissa palveluntuottaja on kilpailutettava erikseen.

Kotipalvelusta päätetään tukiyksikössä. Kotipalvelua voidaan myöntää perhehoitajan lapseen liittyvän asioinnin mahdollistamiseksi sekä esimerkiksi työnohjauksen ajaksi. Sijoitetun lapsen kasvatuksen tueksi voidaan myöntää perhetyötä samoin kriteerein kuin avohuollon asiakkuudessa oleville. Päätöksen palvelusta tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Toimeksiantosopimussuhteisesti käytännön apua eli tilapäishoitoa voidaan myöntää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvion perusteella. Toimeksiantosopimussuhteista käytännön apua on mahdollista saada tilanteissa, joissa tukea tarvitaan kasvatuksellisiin tilanteisiin/kysymyksiin, lapsen hoitoisuuden tai perheen kokonaistilanteen vuoksi.

Toimeksiantosopimussuhteisessa avussa palkkio maksetaan lapsesta, jonka tuen tarpeen vuoksi tilapäishoito on myönnetty. Tilapäisapuna voivat toimia sijaishuollon tukiyksikön hyväksymät henkilöt, jotka on todettu sopivaksi tehtävään. Alle kahdeksan tunnin hoidossa käytetään osapäiväisen perhehoidon palkkiota ja sen ylittävältä osalta käytetään tilapäisen hoitopalkkiota

Käytännön apua voidaan myöntää toimeksiantosopimussuhteisesti seuraavalla kriteereillä:

- Perhehoitajalle sijoitetun lapsen asioihin liittyvän asioinnin mahdollistajana, kun sijoitettua lasta tai lapsia ei voi jättää yksin kotiin ilman valvontaa
- Perheeseen tarvitaan hoitoapua esimerkiksi lapsen tai perhehoitajan kriisiytyneen tilanteen vuoksi esimerkiksi perhehoitajan sairastuessa
- Lapsi tai nuori on erityisen vaativahoitoinen/erityistarpeinen ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvion mukaan tuki on perusteltua perheen kokonaistilanne huomioiden
- Perheeseen on sijoitettu useampi pieni lapsi
- Perheeseen on sijoitettu voimakkaasti oireilevia lapsia/nuoria, jotka tarvitsevat käyttäytymisensä, fyysisen tai psyykkisen sairauden vuoksi aikuisen tiiviin huolenpidon sekä valvonnan

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä sijaishuollon tukipalveluiden sosiaalityöntekijään saatuaan tiedon perhehoitajan tuen tarpeesta. Perhehoitaja voi myös olla suoraan yhteydessä tukitiimin.

Tukipalveluiden sosiaalityöntekijä ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekevät yhdessä kotikäynnin tai arvioivat tuen tarpeen muualla tavoin. **Tuen myöntämisestä perheelle tekee päätöksen perusteluineen lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä**

Perhehoitaja voi palkata omille biologisille lapsille lastenhoitajan, kun hän on kodin ulkopuolella hoitamassa sijoitetun lapsen asioita esimerkiksi lääkärissä, sosiaalitoimessa, tapaamisissa jne. Ennakkoon sovitut kulut korvataan perhehoitajalle jälkikäteen tositteita vastaan. Omien lasten hoidon kustannuksia voidaan korvata jälkikäteen, kun tarve on perusteltua ja asiasta on sovittu etukäteen.

Tarpeen ollessa pidempiaikainen neuvotellaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa tuen järjestämisestä. Perhehoitajan omista ja oman perheen tarpeista johtuvan lastenhoidon kuluista vastaa perhehoitaja itse.

7.4 Työnohjaus ja koulutus

Työnohjauksesta saa lisätietoja perhehoidosta vastaavalta sosiaalityöntekijältä tai palveluohjaajalta. He välittävät työnohjauspyynnöt eteenpäin ja huolehtivat työnohjauksen kustannuksista. Pääsääntönä on ryhmätyönohjaukseen osallistuminen, yksilö- tai perhekohtainen työnohjaus hyväksytään vain erityisestä syystä. Kriisitilanteissa voidaan myöntää perhekohtaista työnohjausta 1-3 kertaa.

Oulun kaupunki järjestää perhehoitajille vuosittain täydennyskoulutusta. Majoitus- matka- ja hoitokustannuksista tulee etukäteen olla yhteydessä hoidettavan asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään/palveluohjaajaan. Koulutuspäiviltä maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus. Perhehoitajalle voidaan korvata myös muun tahon järjestämästä koulutuksesta aiheutuvia kuluja. Perhehoitajilla on velvollisuus osallistua toimialaansa koskevaan kaupungin järjestämään oman henkilökunnan koulutuksiin.

Perhehoitajien koulutus- ja työnohjauskuluja korvataan seuraavasti:

- Kaupungin järjestämään täydennyskoulutukseen tai työnohjaukseen korvataan matkakulut edullisimman julkisen kulkuneuvon mukaan tai oman auton kilometrikorvausperusteella, kohtuulliset majoituskulut sekä lapsenhoitokustannukset.
- Majoitus- ja lapsenhoitokustannuksista tulee etukäteen olla yhteydessä lastensuojelun sijaishuoltoon.
- Perhehoitajille korvataan työnohjaus sen jälkeen, kun siitä on sovittu perhehoidon tukiyksikön sekä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.
- Muiden kuntien tai tahojen koulutuksia voidaan korvata, jos ne ovat koulutussuunnitelman mukaisia täydennyskoulutuspäiviä

7.5 Perhehoitajan vastuuhenkilö

Perhehoitolain 15 §:n mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Vastuuhenkilö nimetään palveluohjausyksiköstä tai lastensuojelusta.

Perhehoitajan vastuuhenkilön tehtävät: Perhehoitajan tukeminen tehtävässä toimimiseen, perhehoitajan koulutus, rekrytointi, valmennus, perhehoitajien sijaisjärjestelyt vapaiden ja lomien aikana, mentoroinnin ja työnohjauksen järjestäminen. Toimia yhteistyössä perhehoitajan ja asiakkaan asioista vastaavan työntekijän kanssa, asiakkaan tarpeita vastaavan sijaishuoltopaikan etsiminen /Perhehoidon kokonaiskoordinaointi.

7.6 Mentorointi

Mentorointi on kokeneen perhehoitajan antamaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Mentori on vertainen, kuuntelija, hiljaisen tiedon ja kokemuksen välittäjä ja arjen tilanteiden jakaja ja sanoittaja.

Mentorointi täydentää perhehoidon muita tukimuotoja ja siitä tehdään erillinen sopimus. Sopijaosapuolia ovat perheen asioita hoitava sosiaalityöntekijä, mentorikoulutuksen saanut perhehoitaja sekä tukea tarvitseva perhehoitaja. Mentorointi on tavoitteellista ja määräaikaista toimintaa ja tapaamiset ovat yleensä 1-2 kertaa kuukaudessa. Mentorointisuhde voi kestää muutamasta kuukaudesta vuoteen ja suhde perustuu molemminpuoliseen luottamukseen sekä osapuolet ovat vaitiolovelvollisia. Matkakulut korvataan perhehoitajalle toimintaohjeessa hyväksytyin periaatteen mukaisesti.

7.7 Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Perhehoitajalle on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla. Päätoimiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi. Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan perhehoitajaa, joka ei ole perhehoitoperheen ulkopuolella ansiotyössä eikä näin ollen myöskään työterveyshuollon piirissä. Muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille mahdollisuus tulee järjestää tarvittaessa. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksissa hyödynnetään muun muassa sähköisiä terveystarkastuksia. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksella tarkoitetaan kliinisillä tutkimuksilla tai muilla tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla menetelmillä suoritettua hyvinvoinnin, terveydentilan ja toimintakyvyn tarkastusta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää terveydentilan selvittämistä ja neuvontaa.

7.8 Tuetut lomat

Perhehoitajilla on mahdollisuus hakea tuettua lomaa kotimaan eri lomakohteisiin lomajärjestöjen kautta. Loma voidaan myöntää samalle perheelle korkeintaan joka toinen vuosi. Loman myöntämiseen vaikuttavat muun muassa perheen tulot, perheenjäsenten terveydentila, perheen koko ja sosiaaliset seikat. Sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa kirjoittaa lomaa puoltavan lausunnon hakemuksen liitteeksi, mikäli sellaista pyydetään.

Perhehoitajille järjestetään myös erityisesti heille suunnattuja tuettuja lomia. Tiedot ja hakuohjeet julkaistaan Perhehoito-lehdessä. Lomia voi myös tiedustella suoraan Perhehoitoliitosta. Tuetun loman omavastuuosuus sekä lomakohteen ja kodin väliset matkakulut perhehoitaja maksaa itse.

7.9 Vertaistuki

Paikalliset yhdistykset järjestävät perhehoitajille vertaisryhmiä. Niissä keskustellaan perhehoitoon liittyvistä kysymyksistä ja jaetaan kokemuksia. Vertaisryhmiin voi osallistua, vaikka ei olisikaan yhdistyksen jäsen. Katso Perhehoitoliiton nettisivuilta paikkakunnallasi toimivan yhdistyksen yhteystiedot. Oulun kaupungilla on myös tarpeen mukaan vertaistukiryhmiä, joista voi tiedustella sosiaalityöntekijältä tai palveluohjaajalta.

7.10 Perhehoitajan vakuutus

Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan on perhehoitolain 20 §:n mukaan vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella.

Perhehoidossa olevan asiakkaan aiheuttamiin vahinkoihin ei kunnalla ole lakisäätteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessaa asiaa voidaan selvittää yhdessä perhehoitajan ja sijoittavan kunnan kanssa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen. Perhehoitajan tulee varmistaa, että vastuuvakuutus kattaa myös perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perheenjäsenet.

8. Lastensuojelun perhehoidossa olevan lapsen asema

Perhehoidossa lapselle tulee turvata lapsen yksilölliset tarpeet ja toiveet huomioiden tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuus saada ymmärtämystä, hellyyttä, valvontaa ja huolenpitoa, turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö, tasavertainen perheenjäsenyys, ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus, mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissa, itsenäistyminen ja kasvaminen vastuullisuuteen sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioiminen, lapsen ja nuoren taipumuksia ja toiveita vastaava koulutus sekä taloudellinen tuki harrastuksiin. Sijaishuollon aikana lapsella on myös erityisiä oikeuksia: oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja tarpeita vastaavaan sijaishuoltopaikkaan, oikeus hyvään kohteluun, oikeus tavata läheisiä ihmisiä, oikeus tavata sosiaalityöntekijää, oikeus saada tietoa omasta tilanteestaan ja mahdollisuus esittää siinä mielipiteensä sekä oikeus saada käyttövaroja. Lapsen oikeuksien toteutumisesta vastaavat sijoittajakunnan sosiaaliviranomaiset, sijaisvanhemmat ja lapsen vanhemmat.

8.1 Asiakassuunnitelma

Lapsen siirtyessä pitkäaikaiseen perhehoitoon laaditaan hänelle ennen siirtymistä sijaishuollon asiakassuunnitelma yhdessä lapsen, hänen vanhempiansa, perhehoitajien ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Suunnitelmassa määritellään sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapsen vanhemmille, huoltajille tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille, miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden lapselle läheisten henkilöiden kanssa sekä miten otetaan huomioon lapsen edun mukaisella tavalla tavoite perheen jälleen yhdistämisestä. Asiakassuunnitelma päivitetään vähintään kerran vuodessa.

8.2 Oikeus tavata läheisiä

Sijaishuollossa lapselle on turvattava hänen kehityksensä kannalta tärkeät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan, sisarusiaan ja muita hänelle läheisiä henkilöitä vastaanottamalla vieraita tai vieraillemalla sijaiskodin ulkopuolella sekä pitää heihin muuten yhteyttä käyttämällä puhelinta tai lähettämällä ja vastaanottamalla kirjeitä tai niihin rinnastettavia muita luottamuksellisia viestejä taikka muita lähetyksiä. Lapsen sisarusuhteiden vaalimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Yhteydenpidosta tulee sopia lapsen asiakassuunnitelmassa. Sosiaalitoimen ja sijaisvanhempien on tuettava ja edistettävä lapsen ja hänen vanhempiansa sekä lapsen ja muiden hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpitoa. Joissakin erityistapauksissa saattaa olla perusteltua sijoittaa lapsi sellaiseen sijaishuoltopaikkaan, joka katkaisee hänen kehityksensä kannalta vahingolliset ihmissuhteet. Tällöinkin on huolehdittava siitä, että lapsi voi ylläpitää muita hänelle tärkeitä ja läheisiä ihmissuhteita. Jos lapsen ja läheisten yhteydenpidosta ei päästä sopimukseen, on tehtävä valituskelpoinen päätös yhteydenpidon rajoittamisesta.

8.3 Oikeus tavata sosiaalityöntekijää ja saada tietoa

Lastensuojelun asiakkaana olevalla lapsella tulee olla nimettynä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Lapselle on tarjottava mahdollisuus tavata kahden kesken omaa sosiaalityöntekijäänsä

tai muuta lastensuojelun työntekijää riittävän usein. Sijoittava työntekijä saa tapaamisissa tietoa lapsen sijaishuollon toteutumisesta ja voi valvoa lapsen edun toteutumista. Lastensuojelua toteutettaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason mahdollistamalla tavalla. Lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti, ettei tästä aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä vastaa lapsen ja hänen perheensä asiakkuudesta. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on huolehtia lapsen osallisuuden toteutumisesta, johon kuuluu mm. antaa lapselle lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden tietoa lapsen omasta ja perheen tilanteesta ja siitä, miksi hänet on huostaanotettu. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on valvoa lapsen edun toteutumista. Hänen tehtäviinsä kuuluu laatia lapsen asiakassuunnitelma sekä arvioida siihen perustuvaa muutostyötä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tukee ja auttaa lasta sekä hänen läheisiään lapsen kasvatustehtävissä ja ongelmatilanteiden selvittämisessä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmisteleo lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevat asiat sekä arvioi huostassapidon jatkamisen edellytykset vähintään asiakassuunnitelman tarkistamisen yhteydessä. Hän valmisteleo ja tekee lastensuojelun toteuttamiseen liittyvät päätökset sekä vastaa niiden toteutumisesta

12 vuotta täyttäneelle lapselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti häntä itseään koskevassa lastensuojeluasiassa. Lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä vain, jos selvittäminen vaarantaisi lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos se on muutoin ilmeisen tarpeetonta. 12 vuotta täyttäneellä lapsella on oikeus käyttää huoltajan tai muun laillisen edustajan ohella erikseen puhevaltaansa itseään koskevassa lastensuojeluasiassa. Lapselle on selvitettävä hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisella tavalla huostaanoton syyt ja toimenpiteet, joihin hänen tilanteessaan on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä. Lisäksi lapselle selvitetään, miten yhteydenpito lapsen ja hänen läheistensä välillä järjestetään. Lapselle selvitetään myös hänen kotituumiseensa liittyvät edellytykset ja mahdollisuudet. Selvitys on annettava siten, että lapsi ymmärtää selvityksen sisällön ja merkityksen, eikä hänen luottamusta ja kiintymystä omiin vanhempiinsa horjuteta.

Lapselle ei kuitenkaan saa antaa sellaisia tietoja, jotka vaarantavat hänen kehitystään tai ovat vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. Lapsen on voitava luottaa siihen, että hänen luottamuksellisesti kertomansa asiat eivät välity sosiaalityöntekijältä eteenpäin ilman perusteltua syytä. Joissakin tapauksissa on välttämätöntä luovuttaa tai välittää lapsen antamaa tietoa eteenpäin. Jos lapsen kertomat asiat kirjataan asiakirjoihin ja niiden perusteella tehdään asiassa lasta koskevia päätöksiä, asianosaisilla on oikeus tähän tietoon. Sosiaalityöntekijän tulee kertoa lapselle, millä edellytyksillä lapsen kertomat asiat on luovutettava vanhemmille tai sijaisvanhemmille.

8.4. Oikeus tukeen ja palveluihin

Sijaishuollossa oleva lapsi on oikeutettu saamaan sijoituskunnasta hänen hoitonsa ja huoltonsa kannalta tarvittavat palvelut ja tukitoimet, kuten esimerkiksi terveydenhuollon palvelut, erikoissairaanhoidon palvelut, päivähoito- ja koulupalvelut. Palveluiden ja etuuksien hakemisesta tulee aina neuvotella sopien tehtäväjaosta sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän kesken. Vastuu erityisen tuen ja palveluiden organisoimisesta ja maksusitoumuksista on lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä, joka järjestää palveluja yhteistyössä sijoituskunnan kanssa.

8.5. Edunvalvonta

Mikäli lapsen huoltaja ei pysty valvomaan lapsen etua esimerkiksi taloudellisissa asioissa, tulee sosiaalityöntekijän laittaa hakemus yleisen edunvalvojan määräämisestä. Lapselle tulee

lastensuojeluasioissa määrätä lastensuojelun edunvalvoja käyttämään huoltajan sijasta lapsen puhevaltaa, jos on perusteltu syy olettaa, ettei huoltaja voi puolueettomasti valvoa lapsen etua asiassa ja edunvalvojan määrääminen on tarpeen asian selvittämiseksi tai muutoin lapsen edun turvaamiseksi. Hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi voi tehdä maistraatti, sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai huoltaja itse.

8.6 Lapsen kotikunta

Lapsen sijoittajakunta pysyy lapsen kotikuntana kiireellisen sijoituksen ja huostaanoton aikana. Lapsen muuttaessa sijaisperheeseen ulkopuolelle merkitään sijaisperheen asuinkunta lapsen muuttoilmoitukseen tilapäiseksi asuinkunnaksi.

8.7 Lapsen päivähoito ja koulu

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä hakee tarvittaessa lapselle päivähoitopaikan. Oulun kaupunki maksaa päivähoitopaikan kokonaiskustannukset. Sijoitetulla lapsella on oikeus käydä koulua asuinpaikkakunnallaan ja kuntien kouluvirastot hoitavat keskenään koulutoimen vastuulla olevat asiat. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä selvittää tarvittaessa lapsen päiväkotijäsen- ja kouluasioita yhteistyökumppanien kanssa. Lapsen mahdolliset iltapäiväkerhomaksut hoidetaan Oulun kaupungin kautta.

8.8 Lapsen passi ja matkustuslupa

Hakemus huostaanotetun lapsen passista jätetään lapsen asuinpaikkakunnan passiviranomaiselle ja siihen tulee toimittaa liitteeksi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lupa passin myöntämiseksi. Mikäli huostaanotetun lapsen kanssa matkustaa ulkomaille, on lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä pyydettävä englanninkielellä kirjoitettu lupa siitä, että sijoitettu lapsi saa matkustaa perhehoitajan kanssa tiettyyn maahan tiettyä aikaa. Sijaisperheen tukee ilmoittaa ulkomaanmatkasta lapsen biologisille vanhemmille ja siitä on hyvä käydä yhteistä keskustelua.

9. Perhehoidon maksut

Perhehoidon asiakasmaksu

Kehitysvammaisille henkilöille voidaan järjestää asumispalveluina perhehoitoa sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain tai kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla. Asiakasmaksun määräytymiseen vaikuttaa se, minkä lain nojalla asumispalvelu on järjestetty. Sosiaalihuoltolain 25 §:ssä tarkoitetusta perhehoidosta voidaan periä asiakasmaksu samalla tavoin kuin pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Kehitysvammaisten erityishuollosta perittävät perhehoidon maksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan.

Oulun kaupungissa perhehoito on erityishuollosta annetun lainsäädännön mukaan järjestettyä hoitoa. Erityishuollon asumispalveluiden mukaan järjestetyssä perhehoidossa asukkaalta voidaan periä ylläpitomaksu. Ylläpitomaksu määritellään sen mukaan, mitä palveluja asukas on käyttänyt. Asumispalveluissa ylläpitona voidaan pitää asumisesta sekä ravinnosta ja muusta ylläpidosta aiheutuvia kuluja. Näitä kuluja ovat asiakkaan käyttämistä palveluista (mm. siivous, vaatehuolto, sauna) ja tarvikkeista (esim. hygieniatarvikkeet, siivousvälineet ja -tarvikkeet) muodostuneet kustannukset. Maksua ei voida periä perhehoitajan henkilökunnan antamasta hoivasta ja tuesta.

Ylläpitomaksuna asumispalveluvuorokaudelta peritään Hyvinvointilautakunnan voimassa olevaan päätökseen perustuva maksu.

Ikäihmisten perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista asumispalvelua ja asiakasmaksut määräytyvät sen mukaisesti.

Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään säännöllisen kotihoidon maksujärjestelmän mukainen palvelumaksu, joka on 35 % asiakkaan nettotuloista, joista on vähennetty asiakasmaksuasetuksen 3 §:n mukainen tuloraja. Lisäksi asiakkaalta peritään hyvinvointilautakunnan voimassa olevaan päätökseen perustuva ravintopäivän maksu sekä yhteismajoituksen mukainen vuorokausivuokra.

Maksut kattavat vain perhehoitajan antaman palvelun, ruuan ja asumisen. Asiakas vastaa itse kaikista muista kustannuksista, eikä niistä myöskään makseta kulukorvausta perhehoitajalle. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä yhtä aikaa kotihoidon maksuja. Jos asiakas siirtyy perhehoidosta suoraan laitoshoitoon tai laitoksesta perhehoitoon, ei perhehoidon asiakasmaksua peritä siirtopäivältä.

Perhehoidon keskeytyessä yli viideksi päiväksi, ei kuukausimaksua peritä viisi päivää ylittävältä ajalta. Jos kotona annettava hoito keskeytyy lyhyemmäksi ajaksi kunnasta johtuvasta syystä tai palvelun saajan ollessa laitoshoidossa, ei kuukausimaksua peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta. Perhehoidon keskeytyksen jatkuessa koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan (asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 251/2003, 32§).

Kelan maksama hoitotuki maksetaan asiakkaalle.

Vammaisten ja kehitysvammaisten tilapäinen asuminen ja perhehoito ympärivuorokautisessa hoidossa (tilapäishoito palvelukodeissa, perhehoidossa sekä leiri- ja viikonloppuhoidossa ja asumiskokeilussa, sisältää ateriat) asiakasmaksut perustuvat hyvinvointilautakunnan päätökseen.

Ikäihmisten tilapäinen tehostettu asumispalvelu (lyhytaikainen ympärivuorokautinen hoito palvelukodeissa tai perhehoidossa) asiakasmaksut perustuvat hyvinvointilautakunnan päätökseen.

Omaishoidontuen vapaan asiakasmaksut

Omaishoidontuen vapaan asiakasmaksu ympärivuorokautisessa hoidossa sekä tilapäisessä perhehoidossa olevilta asiakkailta perustuu hyvinvointilautakunnan voimassa olevaan päätökseen. Tilapäisessä perhehoidossa olevilta asiakkailta asiakasmaksu peritään kellonaikaperiaatteella (esim. vapaa alkaa pe klo 16 ja päättyy su klo 16, jolloin asiakasmaksu peritään kahdelta vuorokaudelta). Mikäli tilapäistä perhehoitoa järjestetään omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, peritään asiakasmaksulain 6 b §:n mukainen maksu.

Maksujen perimättä jättäminen

Hoidettavan kotona tapahtuvasta perhehoidosta ei peritä asiakasmaksua.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan tulosidonnainen asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa asiakkaan tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai asiakkaan lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Perhehoitajan vapaan johdosta asiakkaalle ei saa tulla lisäkuluja. Perhehoitajan vapaan ajalta voidaan periä korkeintaan perhehoidon asiakasmaksun suuruinen summa.

Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita sosiaalihuollon avohoidon palvelumaksuja, kuten kotisairaanhoidon maksua.

Silloin, kun pitkäaikaisessa perhehoidossa asuva kehitysvammainen käy työ- tai päivätoiminnassa, maksaa hän osittaisen ylläpitomaksun kyseiseen yksikköön hyvinvointilautakunnan päätökseen perustuen. Vastaavasti perhehoitaja perii ylläpitomaksun, jossa on huomioitu työ- tai päivätoiminnan lounaan ja kahvin osuus.

Lastensuojelun maksut

Lastensuojelulain nojalla avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona lapselle annetusta perhehoidosta tai laitoshuollosta taikka asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi voidaan, milloin se on asianomaisten toimeentulon edellytykset ja huollolliset näkökohdat huomioon ottaen perusteltua, periä lapsen vanhemmilta maksu, joka saa määrältään olla enintään lapsen elatuksesta annetun lain 1–3 §:n perusteella määräytyvän elatusavun suuruinen. Lapsen vanhemmilta perittävä maksu jaetaan heidän kesken maksukyvyn mukaan (sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 §:n 1 momentti).

Lapsen tai nuoren tuloista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 §:n 2 ja 3 momentin perusteella perittävä maksu lastensuojelulain mukaisena avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona järjestetystä perhehoidosta, laitoshuollosta tai asumispalveluista voi olla enintään 1 457,30 (1.3.2016 alkaen) euroa kuukaudessa. Perittävä maksu ei saa kuitenkaan ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Kunta voi maksua vahvistamatta periä ja nostaa lapselle tulevat elatusavut siltä ajalta, jolloin lapsi saa tässä pykälässä tarkoitettuja perhehoitoa tai laitoshuoltoa taikka asumispalveluja sekä käyttää ne perhehoidosta, laitoshuollosta tai asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Lastensuojelulaissa tarkoitetuista perhehoidosta tai laitoshuollosta taikka asumispalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi voidaan periä 4 §:n 4 kohdasta poiketen kohtuulliseksi katsottava maksu myös muista lapsen tai nuoren 14 §:n mukaisista tuloista, korvauksista tai saamisista. Lapsilisä maksetaan perhehoitajalle.

Muita asiakkaan asemaan vaikuttavia asioita

Perhehoidon asiakkaan vakuutukset

Kunnalla ei ole lakisääteistä veloitetta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle asiakkaalle. Lastensuojelussa lapsille otetaan kunnan puolesta tapaturmavakuutus. Vakuutus on voimassa koulussa, työssä ja vapaa-ajalla niin kauan kuin vakuutettu asuu vakinaisesti ryhmäkodissa. Vakuutus on voimassa täysajantapaturmavakuutuksena huostaanotettujen, kiireellisesti sijoitettujen sekä avohuollon tukitoimena sijoitettujen lasten osalta, kun lapsi on sijaisperheessä tai lastenkodissa sekä tukiperheissä käyvien lasten osalta, kun kaupunki on järjestänyt sijoituksen ja lapset ovat kaupungin sosiaalitoimen asiakkaita. Vakuutettuina ovat perhehoidossa sekä avohuollossa olevat lapset. Vakuutus on voimassa myös kaikessa urheilussa. Vakuutus on voimassa enintään sen vakuutuskauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 20 vuotta. Vakuutus kattaa tapaturman hoitokuluja sekä julkisella että yksityisellä puolella.

Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat

Perhehoitoon sijoitetun saamat työtulot tai työosuusrahat jäävät hänen omaan käyttöönsä.

Perhehoidettavan käyttöraha on tarkoitettu hänen yksityiseen käyttöönsä hänen toiveensa ja mieltymysten mukaisesti. Varojen käytöstä ja käyttöä koskevista periaatteista tulee perhehoitajan sopia huoltajan, asioiden hoitajana olevan lähiomaisen tai edunvalvojan kanssa. Suositeltavaa on, että perhehoitaja pitää kirjaa käyttövarojen käytöstä.

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhekodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluetteloa. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluetteloa yhdessä edunvalvojan tai kunnan perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa.

Omaisuusluetteloon kirjataan asiakkaan varoilla kaikki yli 200 euroa maksaneet hankinnat (tai edunvalvojan ohjeen mukaisesti).

Alaikäisen perhehoidon asiakkaan käyttövarat sisältyvät kulukorvaukseen alle 15-vuotiaiden osalta. Yli 15-vuotiaiden osalta käyttövaroja maksetaan 1/3 osaa elatustuen määrästä, joka maksetaan joko perhehoitajan tai suoraan lapsen omalle tilille. Käyttövaraa ei suoriteta, jos nuoren omat tulot kattavat sen. Muutoin nuoren omien tulojen käytöstä sovitaan asiakassuunnitelman yhteydessä. (Lastensuojelulaki 2007/55§).

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänen edunvalvojalleen. Perhehoidossa olevalle asiakkaalle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli hän ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itseään tai omaisuuttaan koskevista asioista. Jos asiakkaalla on edunvalvoja, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista edunvalvojan ja kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Edunvalvoja voidaan määrätä täysi-ikäiselle tai alle 18-vuotiaalle lapselle vanhempien rinnalle hoitamaan raha-asioita. Edunvalvojan kanssa sovitaan tilin käytöstä ja käyttövaran määrästä (kuukausirahat ym.). On suositeltavaa, että perhehoidossa olevan asiakkaan edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana toimii muu henkilö kuin perhehoitaja. (Holhoustoimilaki 442/1999.)

Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun sekä julkisen että yksityisen sosiaalihuollon asiakkaana. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan kohtelusta muistutus sellaiselle sosiaalihuollon toimivaltaiselle vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle, joka voi vaikuttaa muistutuksen tekijän tilanteen muuttamiseksi, jos muistutus on aiheellinen.

Oulun kaupungissa on nimetty kaksi sosiaaliasiamiestä. Jos asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun, hän voi pyytää sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana. Sosiaaliasiamies seuraa asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Muistutukseen pitää vastata kohtuullisen ajan kuluessa. Kohtuullisena aikana pidetään 1–4 viikkoa. Muistutuksen tekeminen ei vaikuta asiakkaan oikeuteen hakea muutosta päätöksiin tai oikeuteen kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

Kriisi- ja väkivaltatilanteet

Perhehoidossa noudatetaan tavanomaisen perhe-elämän periaatteita. Rajoittamis- ja väkivaltatilanteiden riskit asiakkaan kohdalta tulisi ennakoida. Samalla voidaan yhdessä määritellä toimintakäytännöt arkeen sekä asiakkaan tarvitsema apu ja ohjaus.

Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä normaaleihin palveluihin (poliisi, ambulanssi ja sosiaalipäivystys) ja sen jälkeen ilmoitus kuntaan. Mikäli asiakas katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajan tehdä lähietsintä. Ellei kadonnut sen tuloksena löydy, on katoamisesta ilmoitettava poliisille ja kuntaan. Perhehoitajan on tehtävä kriisi- ja väkivaltatilanteista ilmoitus kirjallisesti.

Perhehoidon asiakkaan kuolema

Mikäli pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva asukas kuolee, toimeksiantosopimus purkaantuu ilman irtisanomista. Perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuolemasta ensin poliisille. Poliisiyöpari tulee perhehoitajan kotiin ja he toteavat asiakkaan kuoleman. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja kuntaan. Vainajan omaisiin otetaan yhteyttä ja keskustellaan heidän kanssaan. Kunta järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen tai on perhehoitajan tukena asiakkaan kuoleman johdosta. Perhekodissa voidaan järjestää muistotilaisuus mahdollisesti yhteistyössä seurakunnan kanssa. Pitkäaikaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio kuolemaa seuraavan 30 päivän ajalta, sekä korvataan aiheutuvat kustannukset maksamalla kulukorvaus kuolemaa seuraavan 14 päivän ajalta.

Liite 1. Hoitopalkkiot, kulukorvaukset ja käynnistämiskorvaus

Palkkioluokittelu perustuu kunkin hoidossa olevan asiakkaan hoitoon käytettävään aikaan ja hoidon vaativuuteen. Palkkioluokittelua arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös perheen kokonaistilanne palkkioluokkaa määritettäessä. Asiakkaan toimintakykyä ja hoidon vaativuutta arvioidaan yksilöllisesti asiakkaan päivittäisen ohjauksen, valvonnan ja avun tarpeen mukaan (ADL³ ja IADL⁴). Arvioinnista vastaa asiakkaan asioista vastaava työntekijä yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi huomioidaan, edellyttääkö perhehoito alkaessaan perhehoitajalta erityisiä valmiuksia, kokemusta, asiantuntemusta tai ammatillista koulutusta. Lakisääteiset indeksikorotukset huomioidaan vuosittain.

Kehitysvammaisten ja vammaisten perhehoito

Perhehoito hoitajan kotona	Pitkäaikainen perhehoito €/kk/asiakas	Tilapäinen perhehoito €/vrk/asiakas	Osa-vuorokautinen perhehoito €/vrk/asiakas
Maksuluokka 1 Kehitysvammaisella ei ole vaativia perussairauksia, rajoitteita tai psyykkisiä/käytösongelmia. Hän on ohjausta ja tukea tarvitseva, suhteellisen omatoiminen (ADL 1–2).	816,41	77,00	62,82
Maksuluokka 2 Kehitysvammaisen tarvitsee ohjausta ja apua joissakin päivittäisissä toiminnoissa. Tarvitsee jonkin verran valvontaa. Lieviä käytös- ja/tai psyykkisiä ongelmia. Hänellä on hoitoa tarvitsevia vaativia sairauksia. Hän tarvitsee apua useissa päivittäisissä toiminnoissa. (ADL 3–4).	1 153,12	98,27	62,82
Maksuluokka 3 Kehitysvammaisella on vaikeita, hoitoa vaativia sairauksia, rajoitteita tai psyykkisiä ongelmia. Asiakkaalla on haastavaa käyttäytymistä ja hän vaatii jatkuvaa valvontaa. Hän tarvitsee lähes kaikessa päivittäisessä toiminnassa paljon apua. Hoitaminen vaatii erityisosaamista ja intensiivistä, päivittäistä kuntouttavaa työtä. Hän on vaikeasti liikunta- ja monivammaisen. (ADL 5–6)	1 408,33	113,47	78,01

Kulukorvaus	Pitkäaikainen perhehoito €/kk/asiakas	Tilapäinen perhehoito €/vrk/asiakas	Osa-vuorokautinen perhehoito €/vrk/asiakas
Peruskulukorvaus	657,29 €/kk	25,43	15,27
Käynnistämiskorvaus (suunnitelma, kuitit)	max. 2 939,18 €		
Matkakorvaus	0,35 euroa/km		

Lisäksi voidaan maksaa erityisliisää korvauksena erityisistä kuluista.

³ ADL-taidoilla (activities of daily living) tarkoitetaan päivittäisiä toimintoja ja taitoja. ADL-taitoja ovat perustaidot (pukeutuminen, syöminen, siisteys, aamulla ylösnouseminen, toiminnan ohjaus), kotitaloustaidot (siivous, ruoanlaitto) ja sosiaaliset taidot (kaupassakäynti, harrastuksiin osallistuminen)

⁴ IADL-taidot (instrumental activities of daily living) = välineellisistä toiminnoista suoriutumisen taso (esim. puhelimen, rahan käyttö, kulkuvälineiden käyttö, jne.)

Hoidettavan kotona annettava perhehoito	Pitkäaikainen perhehoito €/kk/asiakas	Tilapäinen perhehoito €/vrk/asiakas	Osa-vuorokautinen perhehoito €/vrk/asiakas
Maksuluokka 1	816,41	77,00	62,82
Maksuluokka 2	1 153,17	98,27	62,82
Maksuluokka 3	1 408,33	113,47	78,01

Ikäihmisten perhehoito

Perhehoito hoitajan kotona	Pitkäaikainen perhehoito €/kk/asiakas	Tilapäinen perhehoito €/vrk/asiakas	Osa-vuorokautinen perhehoito €/vrk/asiakas
Maksuluokka 1 Ikäihminen tarvitsee paljon tukea, apua ja hoitoa johtuen ikääntymisestä tai sairaudesta johtuvasta toimintakyvyn alenemisesta.	1 153,17	98,27	62,82
Maksuluokka 2 Hoitopalkkio sovitaan tapauskohtaisesti hoidon vaativuuden perusteella.	Sopimuspalkkio		
Perhehoito hoidettavan kotona	1 153,17	98,27	62,82
Matkakorvaus	0,35 euroa/km		

Kulukorvaus	Pitkäaikainen perhehoito/asiakas	Tilapäinen perhehoito €/vrk/asiakas	Osa-vuorokautinen perhehoito €/vrk/asiakas
Peruskulukorvaus	657,29 €/kk	25,43	15,27
Käynnistämiskorvaus (suunnitelma, kuitit)	max. 2 939,18 €		

Lisäksi voidaan maksaa erityisissä korvauksena erityisistä kuluista.

Perhehoidon asiakas on perhehoidon aikana oikeutettu kaikkiin niihin palveluihin, joita hän saisi omaan kotiinsa. Näitä ovat mm:

Hoitotarvikkeet:

Perhehoidon asiakas on oikeutettu saamaan hoitotarvikejakelun tarvikkeita Oulun kaupungin hyvinvointipalveluiden hoitotarvikejakelun ohjeen mukaan. Mikäli asiakas on uusi asiakas eikä ole aikaisemmin saanut tarvikkeita, tehdään tarvittaessa lähete hoitotarvikejakeluun.

Lääkehoito:

Hoito- ja palvelusuunnitelman yhteydessä sovitaan hoidettavan lääkehoidon toteuttamisesta.

Ravitsemus ja liikunta:

Perhehoidossa olevalle tarjotaan päivittäinen ruokailu valtakunnallisen ikäihmisten ravintosuosituksen mukaisella ateriarvymillä, jolloin riittävä nesteiden ja ravinnon saanti toteutuu. Erityisruokavalio järjestetään niitä tarvitsevalle asiakkaalle (voi oikeuttaa erityisliisään kulukorvauksessa). Lounasateria kattaa 1/3 päivittäisestä energiansaannista eikä yöpaasto jää yli 11 tunnin mittaiseksi.

Kuljetuspalvelut:

Sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea voidaan myöntää perhehoidossa olevalle (hyvinvointilautakunnan päätös 8.11.2012 § 118).

Lastensuojelun perhehoito

Palkkioluokittelu perustuu lapsen hoidon vaativuuteen, joka arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin sekä asiakassuunnitelman teon yhteydessä. Perhehoitaja osallistuu lapsen hoitoisuuden arviointiin. Viranomaisella on oikeus antaa sosiaalihuollon asiakaslain 17 §:n ja julkisuuslain 26 §:n 3 momentin nojalla salassapitovelvollisuuden estämättä sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämisen, järjestämisen tai toteuttamisen taikka toimeentulotuen edellytysten turvaamisen vuoksi. Tietoja saa kuitenkin antaa vain, jos hoidon tai huollon tarvetta ei voida muutoin selvittää tai hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa tai tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi.

Hoidon vaativuutta arvioidessa huomioidaan perheen kokonaistilanne ja perhehoitajan ja lapsen mahdolliset tarvitsemat tukitoimet. Hoidon vaativuuden kriteerien täyttyminen arvioidaan vuosittain lapsen asiakassuunnitelman tarkistuksen yhteydessä tai muulloin tarpeen mukaan. Tarkistettu asiakassuunnitelma liitetään perhehoitajan toimeksiantosopimukseen. Lapsen hoitoisuuden arviointi perustuu lapsen tarvitseman hoidon erityiseen vaativuuteen, sitovuuteen ja ympärivuorokautisen huolenpidon ja avustamisen tarpeeseen. Myös lapsen diagnosoitu sairaus, vaikeavammaisuus, lapsen sosiaalinen rajattomuus, aggressiivisuus, ylivilkkaus tai lapseen kohdistunut seksuaalinen riisto tai lapsen kaltoin kohtelun aiheuttama lapsen traumatisoituminen vaikuttavat lapsen erityisen hoidon tarpeeseen.

Korotettua palkkiota maksettaessa perhehoitajalla on valmiudet vastata lapsen erityishoidon tarpeisiin. Perhehoitajan osalta huolehditaan täydennyskoulutuksesta ja perhehoitaja sitoutuu hoidon kannalta tarvittavien taitojen ja tietojen päivittämiseen sekä työnohjaukseen.

Korotettu hoitopalkkio maksetaan määräaikaisena. Päätös korotetusta palkkiosta voidaan tehdä enintään 3 vuoden ajalle huomioiden lapsen hoitoisuus ja hoitoisuuteen odotettavissa olevat muutokset. Lapsen hoitoisuus ja palvelutarve kartoitetaan vuosittain asiakassuunnitelman neuvottelun yhteydessä, jonka yhteydessä tarkastetaan vastaako lapsen hoitopalkkio lapsen hoitoisuutta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmistelee palkkioesityksen palveluesimiehelle, joka päättää palkkiosta.

Lapsen hoitoisuuden kriteerit

Päivystysperheille maksetaan lautakunnan päätöksen (OUKA 7504/05.09.00/2013) mukaisesti varallaolokorvaus 1500 €/kk. Päivystysperhehoidossa maksetaan korkeinta palkkioluokkaa.

Hoitopalkkio	Pitkäaikainen perhehoito €/kk	Tilapäinen perhehoito €/vrk	Osavuorokautinen perhehoito enintään 8h/pvä tai 12h/yö)
Peruspalkkio Lakisääteinen perusmaksu, joka maksetaan kaikille sijoitetuille lapsille. Maksetaan 15–17-vuotiaista sijoitetuista lapsista, kun lapsi käy koulua toisella paikkakunnalla ja viettää viikonloput ja loma-ajat perhekodissa. Maksetaan myös 18–21-vuotiaista sijaisperheessä asuvista jälkihuollossa olevista nuorista korvauksena nuoren jälkihuollollisesta ohjaamisesta. Mikäli nuori ei ole muuttanut asumaan itsenäisesti (nuori käy koulua perhekodista käsin), palkkio maksetaan perhehoitajalle nuoren opiskelupaikkakunnasta riippumatta. Jos nuori asuu opiskelujen vuoksi toisella paikkakunnalla, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio niiltä päiviltä, kun nuori tosiasiallisesti oleskelee perheessä. Perhehoitajalle maksetaan myös kulukorvaus ko. päiviltä. Perusteluna esim. lukion tai ammatillisten opintojen loppuunsaattaminen tai kehitysvammaisuus.	785,16		
Korotettu palkkioluokka 1 - Hoitopalkkiota voidaan korottaa sosiaalityöntekijän arvion perusteella tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee ikätasoaan enemmän hoivaa tai valvontaa. Lapsen käyttäytyminen, oireilu ja tarpeet	840,34	44,40	30,39

<p>aiheuttavat perheelle erityistä rasitusta ja lapsen hoitaminen sitoo perhettä enemmän kuin saman ikäisen ikätasoisesti kehittyneen lapsen hoito.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lisäksi lapsen läheisverkoston kanssa tehtävän yhteistyön haasteellisuus voi olla peruste hoitopalkkion korottamiselle. 			
<p>Korotettu palkkioluokka 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 2:n mikäli palkkioluokka 1 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset: - Lapsi tarvitsee arjessa muihin saman ikäisiin lapsiin verrattuna enemmän päivittäistä hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa. - Lapsi/nuori on vaativahoitoinen ja hänen hoitonsa on perhehoitajia sitovaa. - Lapsen/nuoren vaikeahoitaisuudesta on asiantuntijalausunto tai vaativahoitaisuus on tunnustettu moniammatillisesti tai asia on etenemässä esimerkiksi selvittelyihin/tutkimuksiin esimerkiksi lastenpsykiatrian tutkimusjaksolle - Lapsen vaativahoitaisuus ilmenee usean eri hoitokontaktin tarpeena esimerkiksi käynnit lastenpsykiatrialla, puhe- tai toimintaterapiassa; mahdollisesti lääkityksen tarpeena, geneettisinä sairauksina, käytöshäiriöinä, haasteina sosiaalisissa suhteissa, oppimisvaikeuksina, hahmottamisen vaikeutena, neurologisina haasteina, päihdealtistuksen aiheuttamana oireiluna, seksuaalisen hyväksikäytön/ kaltoinkohtelun aiheuttaman oireiluna jne. - Maksetaan alle 3-vuotiaiden lasten osalta, mikäli lapsen hoidon vaativuuden perusteella ei ole perusteltua maksaa korkeampaa hoitopalkkiota. - Lapsen ja hänen läheisverkoston kanssa tehtävä yhteistyö on haasteellista. 	1 332,02€	44,40€	30,39
<p>Korotettu palkkioluokka 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 3:n mikäli palkkioluokkien 1 ja 2 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset: - Lapsi on erityisen vaikeahoitoinen. Hän tarvitsee arjessa ikäkauteen kuulumatonta hoitoa, huolenpitoa, jatkuvaa ohjausta sekä tukea. Lapsi tarvitsee aikuiselta intensiivistä läsnäoloa ja valvontaa - Lapsella on vaikeuksia useilla eri toimintakyvyn alueilla. - Lapsella on myönnetty tiiviitä terapia- tai kuntoutuskontakteja ja hänelle on myönnetty vammaistuki. - Lapsen läheisverkoston kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen haasteellista ja se vaikeuttaa sijaisperheen normaalia arkea. 	1 598,41	53,28	35,46
<p>Korotettu palkkioluokka 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 4:n mikäli palkkioluokkien 1,2 ja 3 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset: - Lapsi tarvitsee aikuiselta tiivistä kokoaikaista huolenpitoa, ohjausta ja valvontaa sekä korjaavaa vuorovaikutusta arjessa fyysisen ja/tai psyykkisen sairauden, vammaisuuden tai käyttäytymisen tai päihteidenkäytön tai rajattomuuden tai yliviikkauksen vuoksi - Lapsen hoito ja kasvatusta sitovat perhehoitajaa, ettei perhehoitoa voi järjestää ilman kotona jatkuvasti olevaa aikuista. Palkkion maksamisen edellytys on lapsen hoitaminen kokoaikaisesti kotona. Ainakin toinen sijaisvanhempi hoitaa päätoimisena tehtävänä lasta/lapsia kotonaan toimeksiantosuhteisena perhehoitajana lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa sovitusti. - Päivystyksellisissä sijoitustilanteissa perheille maksetaan aina maksuluokan 4 mukaista hoitopalkkiota. - Lapsen ollessa sijoitettuna kiireellisesti läheisverkostoonsa, maksetaan sukulaissijaisvanhemmalle korkeinta tilapäisen perhehoidon palkkiota siihen asti, kunnes sijoitus muuttuu 	1 838,20	61,28	40,53

pitkäaikaiseksi. Jos sijoitus muuttuu pitkäaikaiseksi, hoitomaksu määritellään uudelleen.			
--	--	--	--

Vanhempi-lapsi sijoituksissa arvioidaan sekä lapsen että vanhemman hoitoisuus ja kuukausi- ja vuorokausihinnat määrittävät sen mukaisesti. Vanhemman osalta hoitoisuusarviota korottaa toiminnan kuntouttava luonne ja tarvittava vanhemmuuden ja kiintymyssuhteen rakentumisen tuki. Lisäksi voidaan korvata erillisestä asunnosta aiheutuvia kustannuksia siinä määrin, kun vastaavan kokoisen asunnon kohtuuvuokra paikkakunnalla on.

Perhehoitajan lakisääteisen vapaan (2 vrk/kk) aikainen hoitopalkkio sijaishoitajalle Perhehoitajalaki (14 §) Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan ajaksi sijaishoidon tekemällä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta. Sijaishoitoa voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi. Ensisijaista lakisääteisten vapaiden käyttö, sen jälkeen harkinnanvaraisten vapaiden käyttö.	98,27 €/vrk/lapsi
Perhehoitajan vapaan kulukorvaus	20,32 €/vrk/lapsi

Pitkäaikaisen perhehoidon kulukorvaus/kk/lapsi (tämän lisäksi sijaishoitaja saa lapsen lapsilisät)	
0–6 v.	413,27
7–14 v.	485,63
15–20 v.	531,83
Tilapäisen perhehoidon kulukorvaus/vrk/lapsi (sijaishoitaja ei saa lapsen lapsilisää)	20,32
Käynnistämiskorvaus enintään (harkinnanvarainen, kuitit ja suunnitelma)	2 939,26

Liite 2. Pitkäaikaisen ja tilapäisen perhehoidon matkakorvaukset

Pitkäaikaisen perhehoidon matkakorvaukset

Perhehoitajalle aiheutuneet matkakulut oman auton käytöstä sijoittava kunta korvaa 0,35 euroa/km.

- Asukkaan tilapäishoitoon vienti ja haku
- Sovituista perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- Erikseen sovittavat matkat esimerkiksi kuntoutuspalaveriin, asiakaspalaveriin, tms. osallistuminen.
- Yli 3 kk vanhoja matkoja ei korvata.
- Koulukuljetukset sovitaan yhdessä opetustoimen kanssa ja jos asiakas ei pysty kulkemaan koulukuljetuksissa, tästä tulee olla lääkärintodistus. Ensisijaisesti koulukuljetus vastaa matkoista.

Perhehoidettavan tuloista voidaan korvata (sovitaan edunvalvojan tai sijoittavan kunnan sosiaalityöntekijän kanssa):

- Sairauden, hammashoidon ja kuntoutuksen vuoksi tehtävien matkojen omavastuuosuudet sekä matkat, joita Kela ei korvaa (esimerkiksi apuvälineiden korjauksesta aiheutuneet matkat, proteettisista toimenpiteistä irtoproteesien ja niiden korjauksista, hammaskruunujen tai -siltojen korjauksista aiheutuneet matkat).
- Virkistysmatkat

Perhehoitajan kulukorvaus kattaa seuraavat matkat

- Tavanomaiset vaatteiden hankintamatkat tai vastaavat ostosmatkat
- Kampaajalla käynnit
- Apteekissa käynnit
- Tavanomaiset asukkaan henkilökohtaisista tarpeista aiheutuvat matkat (esimerkiksi vierailukäynti lähialueella tai kirjastossa käynti, päivähoito- ja koulumatkat lukuun ottamatta lyhytaikaisten sijoitusten erityisen pitkiä matkoja (yli 5 km) kouluun tai päivähoitoon).

Lapsen ja vanhempien tapaamisista aiheutuvat kulut lastensuojelussa korvataan erillisen suunnitelman mukaisesti, jonka valmistelee vastuusosiaalityöntekijä ja hyväksyy palveluesimies.

Kela korvaa:

- Vuosittaisen matkakulukaton ylittävät matkat kokonaan.
- Sairauden ja kuntoutuksen vuoksi tehtävät matkat omavastuuosuuden ylittävältä osuudelta: matkat lääkäriin, hammaslääkäriin, lääkärin määräämään tutkimukseen tai hoitoon terveyskeskukseen, sairaalaan tai yksityiselle lääkäriasemalle
- Kelan järjestämästä kuntoutuksesta aiheutuneet matkakulut
- Apuvälineiden sovituksista aiheutuneet matkakulut
- Jos matkakulujen omavastuuosuudet ylittävät Kelan matkakulukaton, Kela korvaa osan tarpeellisista matkakustannuksista kokonaan.
- Taksin käyttöön on oltava lääkärintodistus. Kelasta matkakorvausta on haettava 6 kk:n kuluessa maksun suorittamisesta.

Kotikunnan vammaispalvelu voi myöntää erillisen hakemuksen perusteella:

- Asiakas voi hakea vaikeavammaisten kuljetuspalveluna oikeutta käyttää taksia asiointi- ja virkistysmatkoihin silloin, kun henkilö ei sairauden tai vamman takia kykene käyttämään julkista joukkoliikennettä.
- Matkojen omavastuuosuuden asiakas maksaa itse

Kehitysvammahuollon matkat

- Matkat työ- ja päivätoimintakeskukseen järjestetään ao. yksiköstä. Matkat ovat asiakkaalle maksuttomia.

Tilapäisen perhehoidon matkakorvaukset

- Asiakkaan/lapsen tilapäishoitoon vienti ja haku
- Sovituista perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- Erikseen sovittavat matkat esimerkiksi kuntoutuspalaveriin, asiakaspalaveriin, tms. osallistuminen.
- Koulukuljetukset sovitaan yhdessä opetustoimen kanssa ja jos asiakas ei pysty kulkemaan koulukuljetuksissa. Ensisijaisesti koulukuljetus vastaa matkoista.
- Tilapäiselle perhehoitajalle maksetaan matkakorvaus 0,35 euroa/km, mikäli hän osallistuu asiakkaan kuljettamiseen perhehoitoon.
- Hoidettavan kotona tapahtuvasta tilapäisestä tai osavuorokautisesta perhehoidosta perhehoitajalle maksetaan matkakorvaus 0,35 euroa/km tai julkisen liikenteen matkakulut.
- Yli 3 kk vanhoja matkoja ei korvata.

Lapsen ja vanhempien tapaamisista aiheutuvat kulut lastensuojelussa korvataan erillisen suunnitelman mukaisesti, jonka valmistelee vastuusosiaalityöntekijä ja hyväksyy palveluesimies.

Liite 3: Lastensuojelun perhehoidon prosessit Oulun kaupungissa

Lastensuojelun päivystysperhehoitoon sijoittuminen

Oulun kaupungilla on käytössään päivystysperheitä päivityksellisiin kiireellisiin ja suunnitelmallisiin sijoituksiin kaikenikäisille lapsille ja nuorille. Jollei lapselle sijoituspaikkaa löydy läheisverkostosta, lapsi ohjautuu Oulun kaupungin päivystysperheeseen sijaishuollon tukiyksikön kautta ja virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys vastaa sijoituspaikan etsimisestä. Sijaishuollon tukiyksikkö ylläpitää ajantasaista paikkatilannetta päivystäjien tarpeisiin.

Sijaishuoltopaikan valinnassa huomioidaan aina lapsen tarpeet. Sijoituspaikan valinnassa tarvittavia tietoja ovat lapsen sijoitusperuste sekä mihin sijoituksella pyritään ja muut tarvittavat taustatiedot, kuten aiemmat sijoitukset, koulunkäynti, päivähoito, lapsen käyttäytyminen sekä siihen liittyvät haasteet, lääkitykset, terveydentila, uskonto, mahdolliset turvallisuusasiat ja päihteidenkäyttö ja ruokavalio sekä allergiat. Sijaishuollon tukiyksikön käytössä on perhetietopankki, jossa ovat perheiden profiilit sekä ajantasainen paikkatilanne. Perheprofiilissa on muun muassa tietoa perheestä, millaisia lapsia perheeseen voi sijoittaa, paikkamäärästä sekä perhehoitajien vahvuuksista.

Jollei lapsen tarpeisiin pystytä vastamaan perhehoidossa ohjautuu lapsi laitoshoitoon ensisijaisesti Oulun kaupungin vastaanottoyksikköön Metsolan lastenkotiin.

Lapsen siirtymisestä päivystysperheeseen vastaa lapsen sijoittanut sosiaalityöntekijä. Tulotilanne perheeseen tulee olla rauhallinen, jolloin yhdessä lapsen, lapsen tuoja ja perhehoitajan kanssa vastataan lapsen kysymyksiin. Lapsen kanssa käydään läpi perhehoitokoti ja esitellään muut perheenjäsenet. Ensimmäisen vuorokauden aikana aikuisella tulee olla mahdollisuus riittävään läsnäoloon lapsen kanssa. Tulotilanteessa kerrataan sijoituksen syyt yhteisesti sekä kerrotaan mitä tapahtuu seuraavien päivien aikana, kuten koulu, päivähoito. Sosiaalityöntekijän kanssa sovitaan yhteydenpidosta lapselle läheisiin henkilöiden kanssa.

Työskentely lastensuojelun päivystysperhehoidon aikana

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on seuraavana arkipäivänä yhteydessä perhehoitajaan ja lapsen vanhempiin sopien neuvottelun kolmen arkipäivän sisällä sekä sopii lapsen tapaamisen ennen neuvottelua. Neuvotteluun tulee varata riittävästi aikaa asioiden huolelliseen läpikäyntiin. Palaverissa laaditaan ja päivitetään lapsen asiakassuunnitelma, johon kirjataan mitä tehdään, miten työskennellään ja kuka työskentelee kenenkin kanssa sekä sovitaan vanhemman, sosiaalityöntekijän, verkoston jäsenten ja perhehoitajan tehtävät sekä vastuut. Tavoitteena on laatia suunnitelma millä edellytyksillä lapsi voi palata asumaan kotiin esimerkiksi vanhemmuuden arvioinnin järjestämisestä. Samoin sovitaan tarvittavasta tuesta sekä järjestämisestä riittävän konkreettisesti. Lapsen kotiutumisen edellytyksenä tulisi olla riittävän vakaat kasvuolosuhteet, joissa pystytään varmistumaan lapselle ikätasoinen hoito ja huolenpito sekä muun muassa päihteetön ja väkivallaton kasvuympäristö. Neuvottelussa sovitaan seuraava palaveriajankohta sekä roolit ja vastuut tavoitteisiin pääsemiseksi.

Perheillä on käytössä havainnointilomake, johon kirjataan perustiedot sekä välitetään lapsen hoidon kannalta riittävän tieto perhehoitajalle, mahdollisimman tarkasti sijoituksen syyn kertominen perhehoitajalle ja lapselle. Tietoja voidaan tarkentaa tarpeen mukaan. Päivystysperhehoidon aikana täytetään havainnointilomaketta ja hyödynnetään lapsen tarpeiden esilletuonnissa. Työntekijän tuella sijaisvanhemmat voivat löytää välineitä lapsen kohtaamiseen ja tukemiseen. Yleensä lyhytaikaiseen sijoitukseen liittyy aina arviointia; tuen ja/tai huostaanoton tarpeen arviointia. Arviointityöskentelyn tulee aina pohjautua lapsen tarpeiden arviointiin. Aina on arvioitava myös lapsen kotiinpaluun edellytykset ja milloin niiden voidaan katsoa täyttyvän. Arviointityöskentelyn tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka perusteella voidaan tehdä suunnitelma ja päätökset lapsen elämäntilanteen korjaamiseksi.

Sijoituksen aikana lapsella on oikeus tavata riittävästi sosiaalityöntekijäänsä henkilökohtaisesti. Neuvotteluita on vähintään kerran kuussa. Neuvotteluissa arvioidaan, onko lapsen sijoittamiseen johtaneet huolet poistuneet, onko asetetut tavoitteet saavutettu ja mitkä ovat lapsen kotipaluun edellytykset.

Päädyttyessä valmistelemaan pitkäaikaista perhehoitosijoitus on lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä yhteydessä sijaishuollon tukiyksikköön, jonka kanssa käynnistetään lapselle pitkäaikaisen sijaishuoltopaikan etsintä. Pitkäaikaisen perheen etsinnässä huomioidaan lyhytaikaisen perhehoidon aikana saatua tietoa.

Lastensuojelun pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoittuminen

Lapsen pitkäaikaista sijoitusta kodin ulkopuolelle valmistellaan huolellisesti. Sijaishuoltopaikan etsintää ohjaavat lapsen tarpeet. Lastensuojelun mukaisesti lapsen sijaishuolto on järjestettävä ensisijaisesti perhehoidossa. Valmistelu aloitetaan lapsen huostaanoton valmistelujen alkaessa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kartoittaa ja kokoaa yhdessä lapsen, hänen perheensä, muun verkoston, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lapsen tarpeet ennen tuloaan sijaishuollon tukiyksikköön asiakastietolomakkeeseen.

Huomioitavia asioita ovat esimerkiksi

- Lapsen ikä
- Lapsen terveydentila
- Päivähoito/koulu ja vaatimukset sen suhteen
- Lapsen fyysinen kehitys ja hyvinvointi
- Lapsen motorinen ja kielellinen kehitys
- Lapsen psyykinen kehitys ja hyvinvointi sekä sen asettama vaatimukset sijaishuoltopaikalle
- Lapsen sosiaalinen kehitys ja taidot sekä sen asettama vaatimukset sijaishuoltopaikalle
- Lapsen vahvuudet ja erityistaidot
- Lapsen erityistarpeet ja -piirteet sekä sen asettama vaatimukset sijaishuoltopaikalle
- Lapsen kielellinen, kulttuuri ja uskonnollinen tausta sekä sen asettama vaatimukset sijaishuoltopaikalle
- Lastensuojelun tukitoimet
- Mahdolliset hoitosuhteet
- Lapsen mahdollinen päihteidenkäytön tilanne
- Vanhempien tilanne
- Lapsen ja perheen toiveet sijoituspaikasta suhteessa lapsen tarpeisiin sekä muun verkoston näkemystä lapsen tarpeista sijoituspaikan suhteen
- Muita huomioitavia asioita

Sijaishuoltopaikan valinnassa huomioidaan lapsen mahdollisuudet pitää yhteyttä hänelle läheisiin ihmisiin. Kartoitusvaiheessa tulee selvittää lapsen läheisverkoston mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen asumaan tai olla sijoituksen tukena. Lapsen läheisverkostosta löytyvän ehdokkaan osalta kartoitetaan heidän mahdollisuus toimia lapselle sijaisperheenä. Oulun kaupungissa käytetään Pesäpuu ry:n luomaa perhekohtaista työskentelymallia läheissijaisvanhempien arviointiin ja valmennukseen. Työskentely tehdään lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja sijaishuollon tukiyksikön sosiaalityöntekijän tekemänä.

Prosessi antaa läheiselle mahdollisuuden arvioida omaa halukkuuttaan ja kyvykkyytään toimia sijaisvanhempana kyseiselle lapselle sekä työntekijöille mahdollisuuden arvioida läheissijoituksen mahdollisuutta. Prosessin jälkeen läheinen tekee oman päätöksensä ryhtymisestä sijaisvanhemmaksi ja työntekijät tekevät yhteenvetoon prosessista. Yhteenveto sisältää molempien osapuolten (läheisen ja työntekijöiden) näkemykset sekä työntekijöiden suosituksen ratkaisusta. Lopullisen valinnan

sijaisperheestä tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Kartoituksen jälkeen perhe valmennetaan ryhmämuotoisesti tehtäväänsä vuoden sisällä.

Jollei lapselle löydy hänen läheisverkostostaan sopivaa perhettä, etsitään hänelle sopiva sijaisperhe PRIDE-ennakkovalmennetuista perheistä. Mikäli Oulun kaupungin sijaisperheistä ei löydy sijoitettavalle lapselle sopivaa perhettä, kartoitetaan muiden palveluntuottajien mahdollisuus tarjota lapsen tarpeisiin vastaava perhehoitopaikka.

Lastensuojelulaki velvoittaa huomioimaan sijoituspaikan valinnassa lapsen kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan. Sijaishuoltopaikkaa valittaessa selvitetään lapsen terveydentila huomioiden se sijaishuoltopaikkaa valittaessa. Sijaishuoltopaikan valinnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarussuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuteen.

Sijaishuoltopaikka kartoittaessa tulee lasta ja hänen perhettään tavata henkilökohtaisesti. Perheen etsintä ja sijoitukseen valmistelu toteutetaan yhdessä lapsen, hänen perheensä, muun verkoston, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja sijaishuollon tukiyksikön kanssa. Prosessissa on tärkeää riittävän tiedon välittäminen ja jakaminen eri osapuolille prosessin eri vaiheissa. Perheen löytyessä järjestetään tapaaminen lapsen, hänen vanhempiensa ja sosiaalityöntekijöiden kanssa sekä annetaan riittävästi tietoa asianomaisille. Samalla sovitaan tutustumisista perheeseen ennen siirtymistä tarvittavassa laajuudessa.